

Liste med forhåndsuttalelser til kommuneplanens arealdel 2024-2034 ved oppstart og planprogram

Høringsuttalelse planprogram KPA	Kommunedirektørens kommentar
Mattilsynet: Spesifikke innspill: - I planprogrammets side 5 (oversikt over ulike føringer) savner vi henvisning til drikkevannsforskriften og til «Nasjonale mål for vann og helse». Sistnevnte er en del av svaret på hvordan FNs bærekraftsmål nr. 6 skal oppfylles i Norge. - Hensynssoner i langsiktig arealstrategi: Vi ser ikke at hensynssone drikkevann er omtalt, oversendelsesdokumentet, mens for eksempel videreføring av hensynssone reindrift områder. Vi vil understreke betydningen av å få inn hensynssoner med bestemmelser for drikkevannskilder. Dette gjelder også drikkevannskilder til private vannforsyningssystem av en visse størrelse. - Dere foreslår en arealstrategi for fritidsbolig som angir at videre utbygging blant annet skal vurderes etter «nærhet til eksisterende infrastruktur». Vi mener dette må inkludere vann- og avløpsmuligheter (VA). Her vil vi oppfordre til å sette vilkår som vil lette forutsigbarheten og gi tryggere rammer ved etablering av reguleringsplaner: Ved 1.gangs behandling skal det foreligge en godkjent plan for hvordan VA skal løses, og plankart med bestemmelser skal vise at eventuelle drikkevannskilder gis tilstrekkelige beskyttelsesbestemmelser. Nok og trygt drikkevann en forutsetning når man planlegger for hytter med høy sanitær standard. - Det er positivt at dere ønsker å være restriktive mot å «ta hull på» nye områder for fritidsboliger. Dersom det er aktuelt å vurdere ulike areal som i dag er avsatt til dette formålet, men enda ikke regulert, bør det gjøres en vurdering av om noen av disse kan være i konflikt med drikkevannshensyn og derfor bør endres formål. Mattilsynet forventer at følgende punkter blir ivaretatt i kommunens arealplan: - Oversikt over drikkevannskilder. Kommunen skal ha oversikt over både drikkevannskilder og avløpsanlegg, slik at alle kan få tilgang til helsemessig trygt og nok drikkevann. Drikkevannskildene må være synlig i plankartene sammen med hensynssoner og bestemmelser. For hensynssone til	Se nærmere på private vannforsyningssystem Forslag til VA-plan skal foreligge ved 1. gangs behandling. Se nærmere på private vannforsyningssystem. Innspillet er fulgt opp i planforslaget.

drikkevannskildene skal det være relevante, og i tilstrekkelig grad konkrete bestemmelser om tiltak og aktiviteter som ikke tillates. I tillegg er det ønskelig at det tas inn en generell bestemmelse om at drikkevannshensyn skal være overordnet andre samfunnsinteresser. - Kartlegging og vurdering av vann og avløp. Kommuneplanens arealdel (KPA) skal ha en helhetlig kartlegging og vurdering av vann og avløp (VA). Det må utarbeides en overordnet plan for vann og avløp. KPA må samordnes med Hovedplanen for VA, og denne skal ligge til grunn for hver enkelt reguleringsplan som utarbeides. - Arealformål - Bebyggelse og anlegg. Når det planlegges utlegging av nye bolig- (herunder fritidsboliger) eller industriområder, eller fortetting innenfor eksisterende bebyggelsesområder, må kommunen vurdere muligheten for å knytte disse til eksisterende vannforsyningssystemer i nærheten eller om nødvendig til nytt fellesanlegg. Dette for å oppnå hygienisk tilfredsstillende, hensiktsmessige og kostnads- og driftseffektive løsninger for vannforsyningen. Dette må gå klart fram av hovedplan for vann og avløp. Vi minner om at nye fellesanlegg skal være eid av kommunen når de er av en viss størrelse, som bestemt i vass- og avløpsanleggslova. Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til annet eierskap ved etablering av nye vannforsyninger/anlegg, disse skal da organiseres som andelslag eid av brukerne. Kommunen avgjør om det ellers skal stilles særlige vilkår for tillatelsen. Eksisterende private vannforsyningssystemer med uklare eierforhold og/eller utilfredsstillende vannkvalitet og leveringssikkerhet skal oppgraderes eller knyttes til eksisterende vannforsyningssystemer slik at man oppnår hygienisk tilfredsstillende, hensiktsmessige og kostnads- og driftseffektive enheter. Kommunen må ha målsetninger om å øke tilknytningen til eksisterende vannforsyningssystemer, og Mattilsynet forventer at kommunen lager en plan for at alle fastboende innbyggere har tilgang til drikkevann fra en tilfredsstillende drikkevannsvannforsyning. Der hvor KPA gir retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging, skal planbeskrivelsen også gi en særskilt vurdering og beskrivelse av tilgangen til helsemessig trygt og nok drikkevann og avløp – en konsekvensutredning (KU) – etter plan og bygningsloven § 4-2. KPA må inneholde krav om at vann og avløp skal være ferdig etablert, og har sikker levering av tilstrekkelige mengder vann av drikkevannskvalitet, før boliger, fritidsboliger m.v. tas i bruk. Vi forventer at det blir gitt rekkefølgebestemmelser for dette i kommuneplanens arealdel, og at rekkefølgebestemmelsene må videreføres til hver enkelt reguleringsplan som utarbeides. - Arealformål - Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur. Kommunen skal også her sikre en helhetlig vann- og avløpsløsning (helhetlig VA-plan). KPA må stille krav om at en helhetlig kartlegging og vurdering av vann og avløp skal utarbeides i hver enkelt reguleringsplan. Hensynssoner og bestemmelser skal fastsettes.	Hensynssone for utslipp fra større kommunale renseanlegg. Hovedplanen for VA er under revidering, hovedplanen har til dels tatt høyde for kommunedirektørens forslag til KPA. Vurderes på reguleringsplannivå. Omtalt i konsekvensutredninger. Tatt inn i bestemmelser Er ivaretatt.
---	--

Det må foreligge en teknisk plan for vannforsyningen før det gis tillatelse til tiltaket. Planen skal være utarbeidet av kompetente personer og inneholde informasjon og vurdering av relevante forhold og gjennomførbare løsninger (rekkefølgekrav). Ledningsnett, tappepunkter og vannkilde(r) inngår som et minimum. For nye vannforsyningssystem og nybygde ledningsnett må eierforhold etter fullført utbygging fastsettes gjennom utbygningsavtaler. - Arealformål - Landbruks-, natur- og frilufters formål samt reindrift - med underformål b) areal for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse. Når kommunen planlegger for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse, må det komme fram i bestemmelsene at disse skal tilkobles en drikkevannsforsyning som leverer hygienisk betryggende drikkevann og drikkevann i tilstrekkelige mengder. Det kan være tilkobling til eksisterende vannforsyninger (fellesanlegg), eller at det etableres ny vannforsyning. Mattilsynet forventer at KPA inneholder bestemmelser, som sikrer at kommunen og eiere av vannforsyningssystem, sørger for beskyttelse av råvannskilder og vanntilsigsområder gjennom reguleringsplanen, ved at det reguleres inn beskyttelsessoner og aktivitetsbegrensninger. For det videre arbeidet med reguleringsplaner må det være bestemmelser som krever at tiltakshaver før byggestart må dokumentere at planlagt vannforsyning gir både nok og trygt drikkevann, slik det kreves av PBL § 27-1. Planen må også inneholde bestemmelser om at alle etablerte boliger, hytter og næringsbygg skal være tilkoblet fellesanlegget, og at det ikke tillates etablering av privat vannkilde/avløp i planområde. Det skal søkes om tillatelse til etablering av energibrønner eller annen boring i det regulerte området, dette for at planmyndigheten skal ivareta drikkevannshensynet. Før det besluttes etablert et vannforsyningssystem, er det nødvendig med prøvetaking av vannet fra kilden. Prøvetakingen må ha tilstrekkelig varighet og omfang, for å dokumentere kildens vannkvalitet og vurdere vannets egnethet som drikkevann. Deretter fastsettes eventuell vannbehandling, før planmyndigheten tillater etablering av vannforsyning og deretter oppføring av bygninger. Mattilsynet kan veilede nærmere om dette. Dette må også gjelde for etablering av vannposter. Fastsetting av rekkefølgebestemmelser gjelder også her. Videre må KPA ha bestemmelser som tar inn i seg at det skal søkes om plangodkjenning av etablerings- og driftsplaner for et nytt vannforsyningssystem hvis den maksimale drikkevannsproduksjonen skal dimensjoneres til å bli minst 10 m³ per døgn. Dette tilsvarer forbruket til 50 personer forutsatt et døgnforbruk på ca. 200 liter per person. Søknad om plangodkjenning er også nødvendig hvis vannforsyningssystemet forsyner sårbare abonnenter, og da er det i tilfellet uavhengig av mengde drikkevann som skal produseres. Bestemmelsene må og ta inn i seg at vannforsyninger som leverer vann til mer enn en husstand/fritidsbolig skal registreres hos Mattilsynet. Drikkevannskilder skal beskyttes, og regler for hvilke aktiviteter som kan tillates i hensynssonene, må fastsettes i bestemmelsene.	Tatt inn som lokaliseringsvilkår. Er sikret for Dragsjøen, Storøra, Flora og Draksten. Sikret for drikkevannskilder, men ikke for vanntilsigsområder i KPA. En del av VA-plan. Tas inn i bestemmelse om VA.
--	---

- Arealformål - Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone – med underformål: - ferdsel, farleder, fiske, akvakultur, drikkevann, natur- og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon. Bestemmelser bør omfatte aktiviteter som kan overføre smitte og avrenning til vassdrag, og reduserer forurensende avrenning fra arealer eller andre kilder som har utslipp til vannkilder. Drikkevannshensynet til etablerte vannforsyninger og fremtidige drikkevannskilder må komme tydelig frem i planene. Gjennom planarbeidet bør det vurderes å beskytte eventuelle kjente grunnvannsressurser eller egnede overflatevannkilder som pr. i dag ikke anvendes til uttak av drikkevann. Dette kan gjøres ved å fastsette hensynssone etter PBL 11-8 bokstav d) - båndlegging etter andre lover, f.eks. beskyttelse av fremtidige drikkevannskilder, jf. vannressursloven § 13 fjerde ledd og vedtak etter vannforskriften. Oppstår det en hendelse som setter en eller flere av de eksisterende drikkevannskildene ut av funksjon vil kommunen kunne dra nytte av disse. Derfor kan eventuelle egnede kilder, i likhet med eksisterende kilder, beskyttes med hensynssoner. Bestemmelsene må sikre at avløpsvann ikke forurenser vassdrag og vannkilder, og at ledningsnett er av god kvalitet.	Innspillet er ikke fulgt opp i planforslaget. Innspillet er fulgt opp i planforslaget. Sikret med hensynssone
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) <u>Uttalelse fra DMF</u> I DMF sitt uttaksregister er det registrert syv uttak i drift i Selbu kommune: Burdalsmoen, Julskaret, Rollsetbrua, Moslet grustak, Grøtem, Duggurdshaugen og Rolseth grustak. Moslet grustak, Grøtem, Duggurdshaugen og Rolseth grustak er tildelt konsesjon etter mineralloven. I ressursdatabasen til Norges geologiske undersøkelse (NGU) er det registrert totalt 41 forekomster av byggeråstoff, det er også registrert 25 forekomstområder av malm, industrimineraler og naturstein. Datasett med forekomstene (grus og pukk, utvinningsrettigheter og øvrige mineralressurser) kan lastes ned fra GeoNorges kartkatalog. DMF og NGUs datasett distribueres også som WMS-tjenester, og kan legges direkte inn i kommunens egen kartløsning. <u>Mineralressurser i arealdelen</u> DMF registrer at råstoffutvinning inngår blant utvalgte tema som skal prioriteres i arbeidet med rullering av KPA og at det planlegges arealregnskap for råstoffutvinning. Vi mener at dette danner et godt grunnlag for at kommunen skal gjøre gode vurderinger som sikrer helhetlig og langsiktig forvaltning av byggeråstoff. Aktuelle tema som bør vurderes i denne sammenheng er hvor kommunen henter byggeråstoff i dag, og om kommunen har tilgang på nødvendige mineralske ressurser for realisering av planlagt utvikling og utbygging. I denne	Omtales i rapport om råstoffutvinning.

sammenheng viser vi til oversikt over produksjon og forbruk av byggeråstoff i Selbu i Ressursregnskap for byggeråstoff i Trøndelag 2018.

Forvaltning av ikke-fornybare ressurser

Som de nasjonale forventningene legger vekt på, omfatter forvaltning av mineralressurser ikke bare å avsette nye områder for råstoffutvinning. Det innebærer også å sikre tilgjengelighet til gode mineralforekomster for fremtiden og kommende generasjoner. Mineralske ressurser er ikke-fornybare naturressurser som kun kan tas ut der de naturlig forekommer. Mineralindustrien i Norge bidrar med en rekke mineraler som er nødvendig for samfunnet, den skaper arbeidsplasser og gir positive ringvirkninger i lokalsamfunnet. Stabil og forutsigbar ressurstilgang er viktig, ikke bare for pågående mineralvirksomhet, men også for virksomheter og produksjon som er avhengig av mineralressurser som råvare. Tilgang på byggeråstoffer spesielt er i mange tilfeller avgjørende for å kunne realisere planlagte utbyggingstiltak. God planlegging og synliggjøring av mineralressurser, på kommunalt og regionalt nivå, bidrar også til å gi mineralnæringen forutsigbare rammebetingelser på kort og lang sikt.

Arealformål og hensynssone

Der det åpnes for uttak er det viktig at ressursene utnyttes så optimalt som mulig, både i volum og kvalitet. DMF anbefaler at områder med konkrete planer for utvinning avsettes med formål råstoffutvinning i arealdelen. Det bør i tillegg unngås å planlegge ny arealbruk som båndlegger arealer i nærheten av områder som på lengre sikt også kan være aktuelle for råstoffutvinning. Forekomster som kan bli viktige eller er ønskelig å ivareta for fremtiden, kan synliggjøres med hensynssone i planen. Rundskriv «Ikraftttredelse av endringer i plan og bygningsloven og matrikkellova» datert 30. juni 2017, beskriver hensynssone for mineralressurser (§ 11-8): «Endringen åpner for at kommunene gjennom sin planlegging kan synliggjøre mineralressurser som kan være aktuelle for fremtidig utvinning, og gi retningslinjer om begrensninger av virksomhet og vilkår for tiltak for å ivareta denne interessen. Hensikten er å unngå utbygging eller tiltak som kan vanskeliggjøre senere utvinning av mineralske ressurser.» Hensynssone H590 kan derfor benyttes både for områder med registrerte forekomster med mineralske ressurser og arealer som ligger i tilknytning til etablerte masseuttak.

Bestemmelser

I arealstrategien står det at nye bestemmelser i KPA skal sikre at «alle nye masseuttak og utvidelse av eksisterende uttak utløser krav om Reguleringsplan». DMF er positive til at bestemmelsene setter krav om reguleringsplan for nye uttak eller utvidelse av eksisterende uttak. Vi oppfordrer kommunen videre til å vurdere følgende krav i utforming av bestemmelsene til ny arealdel:

Omtales i rapport om råstoffutvinning.

Omtales i rapport om råstoffutvinning.

Omtales i rapport om råstoffutvinning.

• Det skal tas hensyn til registrerte mineralforekomster ved alle byggetiltak. • Der forekomster med byggeråstoff kan bli berørt, vurderes hvordan ressursen kan komme samfunnet til gode før den blir gjort utilgjengelig for fremtidige generasjoner. • Drift av uttak skal skje i henhold til bestemmelser i mineralloven med gjeldende forskrifter, samt vilkår i tillatelse etter loven. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) er myndighet etter mineralloven. • Kommunen bør stille krav som ivaretar utredning av landskapsvirkninger og innarbeidelse av avbøtende tiltak underveis i drift av masseuttak og med tanke på ønsket etterbruk <u>Konsekvensutredning</u> Dersom registrerte forekomstområder med mineralressurser berøres, er det en forutsetning at mineralressurser inngår som tema i konsekvensutredningen for å kunne identifisere vesentlige virkninger på viktige mineralressurser som følge av forslag til ny arealbruk. Alle nye områder som kommer i nærheten av eller i berøring med registrerte mineralske forekomster eller masseuttak, bør vurderes om de båndlegger tilgang til ressurser i dag og i framtida. Kommunen bør også vurdere om det finnes relevante avbøtende tiltak dersom kommunen anbefaler ny båndlegging. DMF minner derfor om at datagrunnlaget fra NGU skal legges til grunn for utredning ved alle forslag til ny arealdisponering på lik linje med øvrige naturressurser, jf. forskrift om konsekvensutredninger § 21. <u>Klima- og miljøperspektiv</u> God og langsiktig planlegging kan resultere i mer effektiv og klimavennlig utvinning av mineralske ressurser. På et generelt grunnlag anbefaler DMF at det blir lagt opp til kortest mulige distanser for transport av byggeråstoff. Dette er i tråd med de nasjonale forventningene og er gunstig mtp. klima-, økonomi- og trafikksikkerhetshensyn. I denne sammenhengen viser vi til Harde fakta om mineralnæringen – mineralstatistikk 2020 som er tilgjengelig på våre nettsider. Kapittel om klima og miljø er særlig relevant, der det blant annet er gjort rede for forholdet mellom byggeråstoff og klimautslipp fra mineralnæringen som følge av transport av tunge masser.	Omtales i rapport om råstoffutvinning. Innspillet er fulgt opp i planforslaget.
NVE <u>Energi</u> Et velfungerende system for produksjon og overføring av energi er avgjørende for mange viktige samfunnsoppgaver og funksjoner. Overføringsnettet ivaretar en av de grunnleggende funksjonene i kraftforsyningen, og er å anse som sentral infrastruktur. Det er derfor viktig at det i arealplanleggingen tas	Innspillet er fulgt opp i planforslaget.

tilstrekkelig hensyn til eksisterende anlegg for overføring og produksjon av elektrisk energi. Nettanlegg på sentral- og regionalnettnivå med transformatorstasjoner er i hovedsak unntatt behandling etter plan- og bygningsloven (jf. pbl. § 1-3), og skal avmerkes som hensynssone i plankartet, med båndlegging etter energiloven og angivelse av formålet (jf. pbl. § 11-8 d evt. 11-8 a). Kraftledninger i distribusjonsnettet som bygges og drives i medhold av en områdekonsesjon etter energiloven er ikke unntatt fra pbl. Nettanlegg som omfattes av områdekonsesjonene (distribusjonsnettet), kan i reguleringsplan avmerkes som arealformål. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur, med underformål Traseer for teknisk infrastruktur (jf. pbl. §§ 11-7 nr. 2/12-5 nr. 2). Kommunen har også mulighet til å fastsette hensynssone for fare med bestemmelser om bygging nær kraftledninger (pbl. § 12-6, jf. § 11-8 a).

Klimaendringer

Det har de siste årene blitt utarbeidet mange rapporter, stortingsmeldinger og NOU'er som omhandler behovet for- og nødvendigheten av klimatilpasning. De aller fleste rapportene, herunder Klimaservicesenterets (KSS) rapport «Klima 2100» (hvor NVE er en av bidragsyterne) viser til at vi må forvente et økt og endret flommønster med flere regnflommer sent på høsten og vinteren samt økende skredfare. Regjeringen forventer i De statlige planretningslinjene for klima og energiplanlegging og klimatilpasning av 28.09.2018 at kommunene legger de høye utslippsalternativene fra nasjonale klimautredninger til grunn for sin arealplanlegging. Hovedformålet med planretningslinjene er at klimatilpasning skal være en viktig premisse for kommunenes planlegging etter plan- og bygningsloven. Vi forventer derfor at kommuneplanen benyttes som et sentralt redskap for å unngå og bygge seg inn i klima- og naturfareproblemer. Ny kunnskap om klimaendringer og naturfare må også innebære en vurdering av hvorvidt også eksisterende byggeområder innehar nødvendig klimarobusthet.

Skredfare

Våre aktsomhetskart for skredfare i «NVE Atlas» er utarbeidet på bakgrunn av en forholdsvis grov, digital høydedatabase. De «røde områdene» er derfor å anse som potensielle fareområder og er et produkt av en kombinasjon av høyde og bratthet uten hensyntaken til for eksempel skog, infrastruktur eller bygningsmasse. Kartene er best egnet som en første scanning på overordnet nivå (som dette). I forbindelse med mer detaljert arealplanlegging må det derfor gjennomføres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av hvorvidt det foreligger reell skredfare. Vi anbefaler derfor at en tar inn disse aktsomhetssonene i plankartet. Det er viktig at en skiller mellom eksisterende og framtidige byggeområder og får utredet risiko og fare gjennom den overordnede konsekvensutredningen og ROS-analysen. Skred ovenfra må senest ved utarbeidelse av detaljreguleringsplan utredes i forbindelse med ROSanalysen for å oppfylle sikkerhetskravene for tredjepart gitt i TEK17 kap. 7. Vi forutsetter imidlertid at en også i forbindelse med ROS-analysen til kommuneplanen som

Faresoner for flom er fulgt opp i planforslaget.

minimum vurderer potensielle fareområder for nye, planlagte byggeområder. Dersom tiltaket ikke oppfylles kravene, må det gjennomføres risikoreduserende/avbøtende tiltak. Vi anbefaler at dere bruker NVEs veileder for skredfareutredning i bratt terreng hvis dette er en aktuell problemstilling: https://veilederskredfareutredning-bratt-terreng.nve.no/.	Innspillet er fulgt opp i planforslaget.
<u>Flomfare</u> Økende og mer intensiv nedbør i framtida vil, særlig for de små, bratte vassdragene, innebære potensiale for skadeflom. Disse vassdragene er i liten grad vurdert med tanke på flomfare og en liten sildrebekk kan ved store nedbørsmengder i løpet av kort tid kunne bli forvandlet til en stor flomelv med betydelig skadepotensiale. Det er derfor viktig med tilstrekkelig bred byggegrense mot vassdrag. Dette vil oftest bidra til å unngå skadeflom. Vi har de senere årene sett en økende tendens til at utbyggere ønsker å bygge i kort avstand til sjø og vassdrag. Dette, sammen med økt og hyppigere nedbør og varmere klima, har medført økende skader på bygningsmasse og infrastruktur. Ved planlegging og bygging i nærheten av vassdrag må forholdet til flomfare uansett vurderes nærmere som del av ROS-analysen til planforslaget for å kunne oppfylle kravene om sikker byggegrunn mot naturfare. I forbindelse med ROS-analysen til kommuneplanen bør forholdet til potensielle flomutsatte områder for ny bebyggelse som minimum vurderes.	Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget.
<u>Overvannshåndtering</u> Det er et politisk ønske om mer effektiv arealbruk i form av fortetting. Samtidig ser vi en økende trend mot at befolkningen i større grad flytter inn til byer, tettsteder og kommunesentra. Dette bidrar til økende andeler med tette flater i form av asfalt, belegningsstein, takflater etc. Dette, kombinert med økende og mer intensiv nedbør, vil for mange tettsteder innebære økte utfordringer med tanke på overvannshåndteringen med potensiale for store materielle skader. Statistikk fra Finans Norge viser da også at det særlig er overvannsskader og tilbakeslag i ledningsnett som genererer de største utbetalingene som følge av naturskade (anslagsvis 1-2 mrd kr/år). Vi forventer derfor at kommunen har et spesielt fokus på denne problematikken når det fremmes arealplaner som innebærer ny utbygging og fortetting med mange harde flater. En vurdering av hvordan overvannet skal håndteres for å unngå skader, herunder areal for flomveger, må derfor være en naturlig del av reguleringsplanforslaget og ikke utsettes til byggesaken. Det er viktig å se håndteringen av overvannet i sammenheng med nedbørsfeltet som helhet og ikke minst arealbruken utenfor selve planområdet som vil kunne påvirke arealbruken innenfor planområdet. Overvannshåndtering bør i størst mulig grad skje lokalt og helst i form av åpne, naturbaserte løsninger i tråd med de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning og etter den såkalte tretrinnsmodellen. Vi anbefaler at det tas inn bestemmelser til arealdelen som ivaretar dette, noe som gir forutsigbarhet for både kommunen selv,	Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget.

tiltakshavere og regionale aktører. Ved valg av åpne løsninger tilsier våre erfaringer at dette ofte kan innebære positive tilskudd til lokalmiljøet gjennom for eksempel etablering av vannspeil, åpne vassdrag, grøntområder etc. Med en økende grad av små tomtearealer med høy utnyttelse er det imidlertid viktig å være oppmerksom på at disse løsningene kan være plasskrevende og kan innebære at det må benyttes arealer også utenfor regulerte arealer. Våre erfaringer viser at konsekvensene/virkningene av tiltakene og konstruksjonene ved valg av slike løsninger i økende grad kan påvises utenfor planområdet (økt erosjon i nærliggende bekker, behov for større kulverter, reelle flomveger etc.). Med dagens arealstrategi, med økende grad av små tomter og høy utnyttelse, bør en være oppmerksom på disse problemstillingene.

Allmenne interesser i vassdrag

Norge har en unik vassdragsnatur og vassdragene våre er svært viktig både med hensyn til landskap, opplevelse, friluftsliv og biologisk mangfold.

Byggegrense

Ivaretagelse av kantsoner mot vassdragene er avgjørende for å ivareta disse hensynene og det er et krav i pbl. § 1-8 at kommunen vurderer å regulere inn en byggegrense mot vassdrag på inntil 100 meter for «områder langs vassdrag som har betydning for natur-, kulturmiljø- og friluftsinnteresser». I tillegg ble det i 2019 tatt inn en passus om «vassdragets kapasitet» for å gjøre kommunene oppmerksomme på forholdet til flomfare. Vi anbefaler at det som minimum avsettes en byggegrense på 20 meter langs vassdrag, i tråd med NVEs retningslinje 2/2011 Flaum- og skredfare i arealplanar, for områder som ikke allerede er bebygd (små vassdrag) til hver side av vassdraget og at en differensierer mellom «viktige» (større) og «mindre viktige» (mindre) vassdrag. Store og viktige vassdrag bør ha byggegrense på minimum 50 meter, gjerne mer. I sentrumsområder og utviklingsarealer opplever vi ofte at kommunene ønsker å dispensere fra den generelle byggegrensen. Dette kan være med på å uthule intensjonene i arealplanene og vi anbefaler derfor kommunene om å vurdere behovet for utbygging konkret opp mot behovet for hensynet til ivaretagelse av vassdragene i disse områdene. Dersom det er ønske/behov for kortere byggegrense i enkelte (deler av) sentrumsområder, bør dette fremgå av planen og ikke fremmes gjennom enkeltdispensasjoner. I verna vassdrag anbefaler de rikspolitiske retningslinjene at det differensieres også innenfor det enkelte vassdraget. For å framheve at vassdraget er verna kan evt. hovedvassdraget avsettes som hensynssone «H560».

Kantvegetasjon

Er fulgt opp i planforslaget.

Vi anbefaler at det tas inn en bestemmelse om opprettholdelse av et naturlig vegetasjonsbelte (kantsone) langs bredden av alle vassdrag med årssikker vannføring i tråd med kravene i vannressursloven § 11 og NVEs veileder 2/2019 Kantvegetasjon langs vassdrag. <u>Bekkelukking</u> NVE fraråder generelt lukking av vassdrag. Dette av hensyn til både miljø og sikkerhet. Bekkelukkinger har i mange tilfeller medført skade både på eiendom og miljø, og vi oppfordrer i dag heller åpne vassdrag i stedet for å lukke dem. Vi oppfordrer samtidig til at det velges naturbaserte løsninger ved f.eks. kryssing av vassdrag, åpne lukka vassdrag, dvs. berøre vannstrengen minst mulig. Dette er i tråd med de statlige planretningslinjene for klima og energiplanlegging og klimatilpasning. Disse retningslinjene skal legges til grunn i kommunal, regional og statlig planlegging etter plan- og bygningsloven samt i enkeltvedtak. I planretningslinjene frarådes det å lukke vassdrag, og det må begrunnes hvorfor en eventuelt ikke vil benytte åpne, naturbaserte løsninger. Vi anbefaler derfor at det tas inn en bestemmelse som forbyr bekkelukking. Det at bekker renner åpent har mange fordeler. De er viktige villtrekk gjennom ellers åpne landskap. De gir opphold til både pattedyr, fugler og insekter samt at de ofte innehar et rikt plantemangfold. Planter i og langs bekker samt sollys bidrar også til å rense vannet i åpne bekker. <u>Ravinedaler</u> Ravinedaler er en truet naturtype, noe som i stor grad skyldes deponering, bakkeplanering, hogst, utbygging og andre terrengendringer. NVE har gjennom flere plansaker de siste årene uttalt oss kritisk til nedbygging av ravinedaler og vi har derfor fremmet innsigelser mot slik arealbruk, blant annet til detaljregulering for Lerslia massedeponi i Trondheim og reguleringsplanene for henholdsvis Voll massetipp og Udduvoll Vest massedeponi i Melhus. <u>Eksempel fra andre kommuners planarbeid</u> NVE har nylig gitt en samlet uttalelse til kommunedelplanene for Skogn sentrum og Åsen i Levanger kommune. Etter vår oppfatning har en i disse planene hensyntatt våre saksområder på en svært god måte gjennom gode beskrivelser og ikke minst bestemmelser. Disse kan forhåpentligvis være til inspirasjon også for det arbeidet dere nå er i gang med og vi anbefaler dere derfor å ta en kikk på disse	Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget.
---	--

Sametinget

Medvirkning og plansaksbehandling

Samisk reindrift er til stede i kommunen. Sametinget anser at reindriften må involveres tidlig i arealsaker. Arealvernet for reindriften er avgjørende for fremtiden til den sørsamiske kulturen. Vi viser også til endringen i Sameloven kap. 4, som tredde i kraft 1. juli 2021. Vi viser her til at kommunen har konsultasjonsplikt overfor representanter for berørte samiske interesser (§ 4-4). For mer informasjon om konsultasjoner viser vi til Sameloven. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet en veileder: «Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser». Sametinget har også noe informasjon om konsultasjoner i sin planveileder. Sametinget anmoder kommunen om å få fram tradisjonell samisk kunnskap om bruk av områder gjennom planprosessen, og å tillegge denne kunnskapen vekt på lik linje med forskningsbasert kunnskap i det videre arbeidet.

Samiske kulturminner

Store deler av det som i dag oppfattes som tilnærmet uberørt natur og villmarkspregede områder, er og har vært samiske kulturlandskap. Den tradisjonelle samiske bruken av et område kan være vanskelig å spore ute i naturen, da man ofte har vært svært forsiktig i sin utnyttelse av naturressursene og landskapet. Mye har grodd til og forsvunnet allerede. Dette gjør at samiske kulturminner er særlig utsatt for ødeleggelse. Vi minner om at det er registrert automatisk fredede samiske kulturminner i kommunen. Registreringene er fortsatt mangelfulle, noe som gjør at det i store områder ikke er gjort noen dokumentasjon av samiske kulturminner. Derfor utgjør de kjente kulturminnene sannsynligvis kun en liten brøkdel av den totale kulturminnebestanden. Vi anser at det er potensiale for funn av hittil ukjente automatisk fredete samiske kulturminner i kommunen. Vi minner om at alle samiske kulturminner fra før 1918 er automatisk freda ifølge Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være bygninger, hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver og gravplasser, hellige fjell og offerplasser eller steder det knytter seg sagn eller tradisjoner til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det må understrekes at dette ikke er en uttømmende oversikt, da den samiske kulturen er meget variert og mangfoldig. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kulturminneloven §§ 3 og 6. Ingen må sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje uten at dette er godkjent av rette myndighet, jf. kulturminneloven §§ 3, 8 og 9. Godkjenning av tiltak med hensyn til samiske kulturminner kan gjøres i enkeltsaker, gjennom godkjent reguleringsplan, eller i kommuneplanens arealdel, jf. kulturminneloven §§ 3, 8 og 9. I forbindelse med

utarbeidelse av planer i henhold til plan- og bygningsloven, vil vi presisere at forholdet til kulturminner ikke blir endelig avklart ved en oppfyllelse av utredningsplikten i henhold til FOR 2009-06-26 NR 855: Forskrift om konsekvensutredninger, jf. plan- og bygningsloven § 4-2 andre ledd. <u>Inkludering av hensynet til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv</u> Samisk reindrift er tilstede i kommunen. Vi ber om at kommunen tidlig oppretter kontakt med reindriften om arealdisponeringer som kan påvirke reindriften arealbruk. Dette er særdeles viktig for å få en kjennskap og forståelsen for reindriften bruk av områdene, slik at man kan ta hensyn til det i kommuneplanarbeidet. Reindriften i de sørsamiske områdene er helt sentral for opprettholdelsen av den sørsamiske kulturen. Kommuneplanens arealdel og kommunens planlegging må derfor sikre reindriften det nødvendige arealvernet for å kunne drive.	Er fulgt opp i planforslaget.
Saanti sijte <u>Kommentarer til planprogrammet</u> Når det gjelder erfaringer fra kommuneplanens arealdel 2014-2024, så var ikke Saanti sijte med på meglingen, men reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen. I meglingen må reindriften egne representanter delta. Kommunens politikk med å sette et maks antall fritidsboliger i definerte områder medført en «først til mølla»-effekt. Kommunen bør håndtere dette annerledes. Samtidig er det jo ingen menneskerett hverken å legge ut hyttetomter eller å ha fritidsbolig. Vi låner bare arealene av de som kommer etter oss. Det forplikter oss til å ta vare på naturgrunnlaget for de kommende generasjonene. Det er allment kjent nå at vi er inne i både en natur- og klimakrise. Vi kan ikke fortsette å forbruke natur slik vi har gjort de siste årene. Under hensikt med revidering av planen vises det til at man «gjennom å revidere KPA for Selbu ønsker å sikre en god, hensiktsmessig og langsiktig arealbruk- og utvikling. En arealbruk som sikrer at kommunen i større grad kan oppnå de framtidsvisjonene som er sikret i kommuneplanens samfunnsdel fra 2018 for Selbu og fram til 2030. Disse visjonene skal sikre Selbus befolkning og ulike næringssektorer en positiv utvikling» Vi finner det merkelig at Selbu kommune har vedtatt en samfunnsdel som overhodet ikke omtaler samisk reindrift. Vi vil vise til Selbudommen som stadfester våre rettigheter i kommunen. I forslag til regional arealplan har Trøndelag fylkeskommune som målsetting at arealene til samisk reindrift skal være sikret innen 2030. Det framkommer ikke av planprogrammet hvilken strategi Selbu kommune har for å sikre og ta hensyn til den samiske reindriften. Dette må innarbeides både i planprogrammet og i kommuneplanens samfunnsdel. Det vises så videre i planprogrammet til at revideringen av KPA skal hensynta viktige landbruk-, natur- og friluftsinnteresser. Her må også reindriftsinteresser skrives inn i dokumentet. Det legges til grunn i planprogrammet at det skal sikre ønskelig vekst i kommunen, dette uten å sette det i forhold til bruk av arealer på en lite bærekraftig måte. Slik	Tatt inn i planprogrammet.

premissene for vekst framgår av denne planen er det tuftet på å ødelegge natur og omdanne arealer. Saanti sijte ønsker ikke mer hytteutbygging. De siste tiårene har det vært et stort trykk med nedbygging av våre beiteområder i alle kommunene som berører vår sijte. Summen av negative effekter av dette er stor. I nasjonal sammenheng er vi blant de distriktene med høyest tetthet av fritidsboliger i våre beiteområder. Det er kjent at hytteutbygging er et arealinngrep som medfører store negative konsekvenser for reinen. Det er ikke bare det faktiske tomtearelet som går tapt, men infrastruktur til hyttefeltene og ikke minst all ferdsel som blir generert ut fra hyttene. Utbygging i reinbeiteområdene medfører store ulemper for oss. Hver eneste dag mister vi beiteland, dette er utarmende, og en uholdbar situasjon. Denne utviklingen har nå gått så langt, og påvirker oss så negativt at vi vil kreve erstatning for tapte beitearealer og ulemper erstatning for arealer som blir påvirket av fritidsboligutbygging.

Føringer fra nasjonale retningslinjer og lover Her må det settes inn et punkt «Føringer i forhold til den samiske reindriften.

Langsiktig arealstrategi

Her vises det også til samfunnsdelen, som vi tidligere har påpekt ikke omhandler samisk reindrift overhodet. I den langsiktige arealstrategien må samisk reindrift innarbeides.

Arealstrategi for fritidsbolig og arealregnskap

Det store antall ledige og regulerte fritidsboliger i kommunen er bekymringsfullt for oss. Det må gjøres en helhetlig kartlegging av omfanget og konsekvensene av fritidsboliger i Selbu, særlig i forhold til samisk reindrift. Vi støtter kommunen i å være restriktiv til å ta hull på «nye» områder i Selbu, samtidig er det mange områder som har nådd et metningspunkt i forhold til antall hytter, og at fortetting heller ikke er ønskelig. Det er bra at kommunen tar grep for at arealer som er avsatt til fritidsboligformål og ikke detaljregulert blir tilbakeført til LNFR-formål, det samme gjelder sirklene som er avsatt til fritidsbebyggelse. Saanti sijte ønsker at det i møte blir gjort rede for gamle arealer som kan bebygges direkte ut fra formål i KPA, og hvor det ligger ferdigregulerte tomter i dag. Arealer som ligger langt unna infrastruktur må i utgangspunktet ikke være aktuelle for fritidsboligbebyggelse. I Selbu kommune ligger det mange hytter høyt i terrenget som har medført stor ulempe for oss.

Konsekvensutredning

Saanti sijte mener at det må gjøres en samlet konsekvensutredning for utbygging av fritidsboliger i

Er fulgt opp i planforslaget.

reinbeiteområder. Denne konsekvensutredningen må ha fokus på samlede/kumulative effekter og konsekvenser for samisk reindrift. Kommentarer til innspillveilederen <u>Fritidsbebyggelse</u> Økt standard på hyttene og krav om veier medfører større negative konsekvenser for oss. Dette både fordi hyttene blir mer brukt, det blir få perioder med ro for reinen, men også fordi veiene i seg selv gjør at en taper beiteland, og at veiene kan lede reinen. Punktet «unngå konflikt med registrerte beiteområder». Dette punktet er ikke dekkende, da hele området er reinbeite til ulike perioder. Vi vil igjen henwise til Selbudommen. Ulike områder brukes til ulike tider og det er forskjell mellom årene, slik er reindriften. <u>Reindrift</u> Det må ikke legges opp til bygging av fritidsboliger i hensynssonen for reindrift. Selbu kommune har tidligere ikke tatt hensyn til dette og også tillatt bygging høyt til fjells. <u>Innspill om uendret bruk</u> Saanti sijte mener at hensynssonen for reindrift er områder som det er viktig å beholde som de er i dag. Dette samsvarer med Trøndelag fylkeskommunes forslag til regional arealplan for arealene for reindrift skal sikres innen 2030.	Er fulgt opp i planforslaget. Er delvis fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget.
Statens vegvesen <u>Arealpolitiske føringer for planarbeidet</u> Ny Nasjonal transportplan (NTP) for perioden 2022-2033 har følgende overordnet mål: Et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i 2050. Transportplanen gir rammene for utviklingen av transportsystemet og transporttilbudet i tolvårsperioden, med spesiell vekt på prioriteringer i de første seks årene. 'Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging 2019-2023' skisserer noen av utfordringene vi står ovenfor. På samferdselsområdet knytter dette seg bl.a. til temaet bærekraftig areal- og transportutvikling. Styrket knutepunktsutvikling og mer vekt på regionale løsninger er sentrale moment. Hovedtyngden av handelsvirksomhet, boligbygging og arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter skal lokaliseres innenfor definerte og avgrensede tettsteder. Det må legges til rette for fortetting og transformasjon før nye utbyggingsområder tas i bruk. Regjeringen understreker også betydningen av regionale og interkommunale samfunns- og arealplaner for å avklare spørsmål på tvers av kommunegrenser. Forventningene	

videreføres i stor grad gjennom 'Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging'. Disse sier bl.a. at planlegging av utbyggingsmønsteret og transportsystemet må samordnes for å oppnå effektive løsninger slik at transportbehovet kan reduseres, og at det legges til rette for klima- og miljøvennlige transportformer. I den sammenheng nevner vi 'Nasjonal sykkelstrategi' og 'Nasjonal gåstrategi' som bør være en del av grunnlaget for planarbeidet.

Statens vegvesen har følgende kommentarer til varsel om planarbeid:

Statens vegvesen er generelt positiv til at det igangsettes arbeid med en ny helhetlig kommuneplanens arealdel, slik som det er skissert i planprogrammet. Som statlig sektormyndighet for vegtransport har Statens vegvesen et selvstendig ansvar for at alle aktører bidrar til å oppfylle nullvisjonen og nasjonale målsettinger om trafiksikkerhet og framkommelighet på alle typer veger - for alle trafikantgrupper. Statens vegvesen forventer at planen reflekterer følgende jfr. trafiksikkerhet:

- Nye boligområder skal ha en avstand til skole- og sentrumsfunksjoner som gir en trygg skoleveg og et eget tilbud til myke trafikanter. Det er i dette lyset positivt at Selbu kommune ønsker å styre boligbyggingen mot en fortetting i aksen Mebonden – Tømra. Ved utbygging i kommunens grender vil problemstillingen rundt avstand til skole- og sentrumsfunksjoner være viktig å ta stilling til.
- Spredt utbygging i LNFR-områder skal ta høyde for nødvendig tilrettelegging med tanke på kollektivtransport og skoleskyss.

Statens vegvesen mener at forslag til planprogram og innspillveileder er et godt utgangspunkt for videre prosess for revisjon av kommuneplanens arealdel for Selbu kommune. Vi imøteser nærmere diskusjoner når innspillfasen skal omsettes til konkrete forslag, og deltar gjerne med synspunkt og vurderinger i de ulike tema som omfattes av vårt ansvarsområde. Statens vegvesen gjør også oppmerksom på at dette er en veiledende uttalelse basert på de opplysningene som framkommer av oppstartsvarelet. Vi vil komme tilbake med en endelig uttalelse når planen sendes på høring.

Er fulgt opp i planforslaget.

Statnett

Felles for elektriske anlegg - inntegning i plankart

Kommuneplanen berører den eksisterende 420kV-ledningen Nea – Klæbu. Ledningen er bygget og drives i medhold av særskilt anleggskonsesjon gitt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), jf. energiloven § 3-1 første ledd. Anlegg bygget i medhold av anleggskonsesjon er i all hovedsak unntatt fra plan- og bygningslovens bestemmelser, og for slike anlegg kan det derfor ikke vedtas planbestemmelser eller vilkår som del av reguleringsplan for andre tema. Transmisjonsnettledninger skal derfor ikke inntegnes som et planformål i kommuneplan. Anleggene skal i stedet innarbeides i plankartet som hensynssone med SOSI-kode H740 (båndlegging etter energiloven) og tilhørende reguleringsbestemmelser (plan- og bygningsloven § 11-8 d) / § 12-6). Statnett ber om at følgende reguleringsbestemmelse knyttes opp mot hensynssonen for transmisjonsnettanleggene:

Det er ikke tillatt med ny bebyggelse innenfor hensynssonen. Alt anleggsarbeid og alle tiltak i terrenget innenfor hensynssonen skal på forhånd avklares med ledningseier.

Hensynssonen bør være identisk med ledningsanleggets byggeforbudsbelte. Byggeforbudsbeltet tilhørende 420kV transmisjonsnettledningen Nea – Klæbu er totalt 40 meter bredt, 20 meter målt horisontalt til hver side fra senter av ledningen.

Er fulgt opp i planforslaget.

Anleggsarbeid nært høyspentanlegg – 30 meters varslingsgrense

Det må ikke iverksettes tiltak som medfører forringelse av adkomst til Statnetts anlegg. Det må heller ikke gjøres inngripen i terrenget som medfører endring av overdekningen over jordkabler, skade på mastejording eller oppfylling av terrenget som medfører redusert høyde opp til luftledningsanlegg. Arbeid nært spenningsatt anlegg, for eksempel sprengningsarbeid, anleggsarbeid og skogsarbeid, må skje på en måte som ikke gir fare for skade på personell eller Statnetts ledninger, maskiner og utstyr. Det er en varslingsplikt for slikt arbeid dersom det skal foregå nærmere enn 30 meter målt horisontalt fra nærmeste strømførende line. Statnett skal da kontaktes seinest 6 uker før planlagt oppstart av arbeidet, slik at befaringsgjennomføring og avtale om aktuelle sikkerhetstiltak kan inngås.

Er fulgt opp i planforslaget.

Statsforvalteren i Trøndelag

Landbruk

Det er positivt at kommunen i forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel har lagt arbeid i å utarbeide en innspillveileder. Innspillveilederen er ryddig og detaljert og vil nok bli et nyttig verktøy i det videre

arbeidet. Mål og strategier fra kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for arbeidet med revisjonen. I planprogrammet presenteres også en langsiktig arealstrategi i 10 punkter under de fire hovedtemaene bolig, fritidsbolig, næring/industri/råstoffutvinning og hensynssoner. Det skal også utarbeides et arealregnskap. Gjennom arealregnskapet gis det bl.a. status for ledige tomter for boliger og fritidsboliger samt næringsareal. Det vil også framstilles en oversikt over framtidig behov. En langsiktig og tydelig arealstrategi vil være et viktig redskap for å få til en balansert utvikling knyttet til bruken av arealressursene i kommunen.

Vern om landbrukets arealressurser

Selbu er en viktig landbrukskommune og en attraktiv hyttekommune. En arealstrategi kan gi tydelige signaler om hovedretningen for utviklingen, og bidra til å unngå unødig planarbeid i områder hvor man ikke ønsker endret arealbruk. Arealstrategien bør også bidra til å ivareta verdifulle produksjonsressurser for jordbruk og skogbruk, og til å sikre grunnlaget for en god og bærekraftig utvikling av landbruket. Det er derfor positivt at felles for alle arealformål skal være at ny utbygging ikke skal føre til tap av dyrka mark. Det er videre positivt at det legges opp til en vurdering av hvorvidt nye tiltak vil kunne føre til drifts- og miljømessige ulemper for landbruket. Dyrka mark har et sterkt vern, og det skal ligge tunge samfunnsinteresser til grunn for å omdisponere slike areal. I tillegg til å unngå omdisponering av dyrka mark, henstiller vi også om å minimere inngrep i skogressurser. Ved forslag om permanent omdisponering av skogsmark er det viktig å beskrive tapt karbonfangst. Vi viser her til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning som skal legges til grunn for arbeidet. Eventuelle negative konsekvenser for skogbrukets verdiskaping og karbonfangst kan reduseres ved å iverksette avbøtende tiltak slik at tapt karbonopptak kan kompenseres med økt opptak på andre skogareal. Statsforvalteren mener at dette må tas inn i planleggingen, og viser til at retningslinjene påpeker at slike avbøtende tiltak skal vurderes.

SPR BATP

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (SPR-BATP) skal legges til grunn for kommunens arealplanlegging, og vil vektlegges i vår vurdering av planen når den kommer på høring. Det er generelt et sterkt press på arealene og det er viktig at det legges til grunn mål om en høy arealutnyttning ved vurdering av behov for nye utbyggingsområder. Det blir altså viktig å redusere inngrepet i produktive arealer generelt. Dette underbygger viktigheten av å «bygge innover» og utnytte eksisterende utbyggingsområder godt, før man eventuelt tar i bruk nye areal. Statsforvalteren viser til at en god arealutnyttelse i tettstedene og utvalgte utbyggingsområder (bl.a. prioriterte hytteområder) kan bidra til å spare omkringliggende natur- og landbruksområder i et langsiktig perspektiv. Dette forutsetter at områdene tåler en økt belastning.

Sikret i bestemmelse om arealutnyttelse.

Jordflytting – matjordplan

Vi har i den senere tid registrert stadig flere saker hvor jordflytting forslås som løsning når dyrka jord søkes omdisponert til andre formål. Slike kompenserende tiltak bør avgrenses til tiltak med sterke samfunnsinteresser og der det vil være umulig å unngå noe omdisponering. I tillegg kan det være aktuelt for områder som allerede er planavklart og som skal videreføres. I forbindelse med mulige tiltak som kan utløse jordflytting vil vi nevne at vi her ønsker at det skal utarbeides en matjordplan. Dette signalet har vi også gitt i vår høringsuttalelse til regional plan for arealbruk. Her har vi bl.a. skrevet: «... Ved eventuell permanent omdisponering av dyrka jord skal det gjennomføres kompenserende tiltak i henhold til en plan som sikrer at jordressursen ivaretas på best mulig måte (matjordplan). Større arealer skal såfremt mulig erstattes med nytt jordbruksareal etablert på ikke dyrkbar jord, slik at det totale arealet med dyrka og dyrkbar jord i regionen opprettholdes. Dersom det ikke er mulig, skal de erstattes med nytt jordbruksareal på dyrkbar jord. Ved permanent omdisponering av mindre arealer er det også en akseptabel løsning å bruke jordressursen på allerede dyrka jord med grunt jordsmonn, fortrinnsvis i nærområdet.» I vår høringsuttalelse har vi i tillegg foreslått at dette tas inn: «Ved eventuell omdisponering av dyrkbar jord bør det vurderes å gjennomføre kompenserende tiltak». Vårt hovedfokus er på å ivareta jordressursen fra det omdisponerte arealet på best mulig måte. I den forbindelse er det viktig at det vurderes alternative lokaliteter. Et arealregnskap, der størrelsen på arealet jorda flyttes fra fremgår, samt størrelse og kvalitet på mottaksarealet/ mottaksarealene, vil være viktig også her. Det vi synes er særlig viktig i slike saker er at matjordplanen utarbeides parallelt med reguleringsplanen, slik at når reguleringsplanen sendes på høring følger matjordplanen med.

Konsekvensutredning

Ved omdisponering av jord- og skogressurser er det generelt viktig å utrede arealomfang, jordens og skogens produksjonsevne (bonitet), dyrkbarhet, driftsmessige konsekvenser, svært godt/godt/mindre godt beite, verdifulle kulturlandskap og utvalgte kulturlandskap. I tillegg til de momentene som er nevnt er det viktig at følgende utredes:

- Driftsmessige konsekvenser, arronderingsmessige forhold før og etter tiltak
- Indirekte konsekvenser
- press mot tilgrensende landbruksområder
- vekstretning - adkomst til tilgrensende landbruksområder
- Konsekvenser for kulturlandskap
- Eventuelle avbøtende tiltak.

LNFR-bestemmelsene

Er fulgt opp i planforslaget.

Følges opp på reguleringsplannivå.

Er fulgt opp i planforslaget.

Statsforvalteren vil understreke at det er viktig at bestemmelsene for LNFR blir tydelige og innenfor det loven åpner for. I den forbindelse vil vi minne om muligheten til å utarbeide bestemmelser om landbrukets bygninger og anlegg. Her kan også landbruket utfordres til å ta jordvernansvar, gjennom bestemmelser som eksempelvis at nødvendige driftsbygninger ikke skal legge beslag på dyrka mark så lenge alternativ lokalisering er mulig.	Er fulgt opp i bestemmelsene.
<u>LNFR-spredd</u> For spredd-områder er det viktig med konkrete og entydige bestemmelser. I den nye veilederen finnes det gode eksempler på mulige innfallsvinkler til bestemmelser. Når det gjelder lokalisering av tiltak, legger vi som et minimum til grunn at det ikke åpnes for inngrep i dyrka og dyrkbar jord. Vi minner her om at endringer i LNFR-spredd områdene skal konsekvensutredes.	Er fulgt opp i planforslaget.
Reindrift Selbu kommune er en meget sentral reindriftskommune med særverdiområder både for Saanti sijte og Gåebrien sijte. Begge reinbeitedistriktene representerer ei velordnet og bærekraftig næring med avgjørende betydning for det samiske språket og kulturen. Kommuneplanens arealdel er ett av de viktigste verktøyene for langsiktig og forutsigbar ivaretagelse av reindriffts beiteområder. Planprogrammet skal avklare rammer, utfordringer og mål for planarbeidet. I tillegg bør opplegg for utredninger og medvirkning avklares i planprogrammet. Forslag til planprogram virker godt gjennomarbeidet og det synes som kommunen har lagt et godt grunnlag for en strukturert og god planprosess. Innspillsveilederen med skjema, arealstrategien og arbeidet med arealregnskap er også viktige faktorer for å få til en ryddig prosess. Planprogrammet angir en rekke nasjonale og regionale forventninger og føringer som må ligge til grunn for ny arealplan. Plan- og bygningsloven § 3-1 angir oppgaver, mål og krav som skal inngå i planlegginga. Kommunen skal blant annet sørge for at planer sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Det betyr at planer skal bidra til å sikre ressursgrunnlaget for samisk reindrift både i nåtid og framtid. Vi minner om at reindrifftsloven og Grunnloven også pålegger myndighetene et særskilt ansvar for å sikre reindrifftsarealene.	Er fulgt opp i konsekvensutredningen for reindrift.
<u>Prosess og medvirkning</u> Reindrifftsretten er opparbeidet gjennom alders tids bruk, og er en rettighet på linje med grunneierretten. Reindriffts tradisjonelle kunnskap er i stor grad muntlig, og avhengig av personlig overlevering. Derfor er det avgjørende at forslagsstiller har befaringer og dialog med reinbeitedistriktene. Reindrifftsutøverne bør derfor inviteres direkte inn som deltakere i planarbeidet gjennom egne møter. Det er særlig viktig å gå gjennom arealdisponeringer som kan påvirke reindriftsinteressene i kommunen. Tidlig avklaring av interesser gir bedre mulighet for å finne løsninger som fungerer for alle parter. Kommunen bør på et tidlig stadium avklare viktige	Er fulgt opp gjennom konsultasjonsmøter.

reindriftsområder og hvordan uliketiltak kan påvirke reindriften. Hvis kommunen vedtar arealstrategier som sikrer reindriftens ressursgrunnlag, vil dette arbeidet forenkles. Dialogen med reindriften er også viktig med tanke på kommunens konsultasjonsplikt med samiske interesser. Hvis konsultasjoner skal kunne gjennomføres i gode former, må dialogen etableres tidlig. Endringene i sameloven som trådte i kraft 1. juli 2021, slår fast at representanter for samiske interesser har rett til å bli konsultert i beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Konsultasjonsplikten omfatter også kommunene, jf. § 4 – 4 i lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). Denne endringen forsterker samisk reindrifts medvirkning og muligheter til å bidra i beslutninger som kommunen har myndighet over, herunder planer om arealdisponeringer. Vi viser i den sammenheng til Kommunal- og moderniseringsdepartementets veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser.

Langsiktig arealstrategi

Planprogrammet inneholder en langsiktig arealstrategi som fokuserer på noen hovedområder, og skal være utgangspunkt for den videre planprosessen, og for den senere plan- og byggesaksbehandlingen i kommunen. Arealstrategiens prinsipper er i all hovedsak i samsvar med viktige prinsipper for ivaretagelsen av reindriftens beiteområder. Bit-for-bit utbygging er en av de største utfordringene for reindriften. Reindrift er en arealavhengig næring. Reinen trenger sammenhengende uberørte beiteområder, tilgang til alle typer sesongbeiter og egnede flyttleier mellom dem. Summen av mange små inngrep og forstyrrelser kan få utilsiktede og store negative følger. Viktige reindriftsarealer bør derfor synliggjøres mer konkret i arealstrategiene slik at disse kan ligge til grunn for det videre planarbeidet. Eksempler på arealstrategier mht. reindrift, kan være: Ressursgrunnlaget for reindrift skal ikke forringes. Eller: Viktige reindriftsarealer som særverdiområder, flyttleier, trekkleier, oppsamlingsområder, steder for reindriftsanlegg og sammenhengende beiteområder skal sikres.

Hensynssone reindrift

Hensynssone reindrift foreslås videreført fra gjeldende plan. Vi mener retningslinjene bør omfatte ekstra varsomhet mht. alle nye hyttetomter som foreslås innenfor hensynssone reindrift, også reguleringsplaner. Dette er gjort i flere av nabokommunene, samt Røros kommune hvor Gåebrien sijte også har beiteområder. Retningslinjene bør i tillegg si noe om at man ikke bør kanalisere ferdsel inn i hensynssonen for reindrift.

Arealregnskap

Selbu kommune har svært mange ledige hyttetomter. I planprogrammet er det lagt inn et forslag til hvordan kommunen ønsker å ta grep om de store hyttereservene i gjeldende kommuneplan, dette er veldig positivt.

Er fulgt opp i planforslaget.

Både hyttebygging og annen bruk av utmarka utvikler seg stadig, derfor er det så viktig at man ser på arealregnskapet ut ifra dagens situasjon. For reindriftas del, som stadig taper beiteareal, så er det viktig at man ser dette i sammenheng med andre eksisterende inngrep og forstyrrelser i beiteområdene. Vi går ut ifra at bakgrunnen for videre satsing innenfor hyttebygging skal skje med hensyn også til reindriftsinteressene.

Konsekvensutredning

Planprogrammet skal inneholde hvilke forhold som skal konsekvensutredes, men også hvilke metoder som skal brukes for å skaffe kunnskap. Vi er enige med kommunen om at det er viktig at konsekvensutredningen er faktabasert, pålitelig og objektiv, slik at den har legitimitet som grunnlag for videre avveininger og beslutninger. Vi registrerer at reindrift er ett av temaene som skal vurderes spesielt i utredningsskjemaet. Vi savner imidlertid en beskrivelse i planprogrammet av hvordan utredningen mht. reindrift skal skje og hvem som skal gjøre den.

Konsekvensutredningen må ta utgangspunkt i den helhetlige tradisjonelle bruken til reindriften i det aktuelle området og de omkringliggende områdene. Konsekvensutredningen må i tillegg vurdere infrastrukturen for reinbeitedistriktet som helhet, inkludert alle flyttleier. Vurderingen skal gjøres uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. De to berørte reinbeitedistriktene har en viktig rolle i alle plansaker, både som rettighetshaver og som kunnskapsleverandør for bruken av ulike områder til reindrift. Reindriftsutøvernes tradisjonelle og erfaringsbaserte kunnskap er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget, jf. også naturmangfoldloven § 8. Den tradisjonelle kunnskapen er i liten grad dokumentert skriftlig, derfor er god dialog med reindriften grunnlaget for å få et oppdatert kunnskapsgrunnlag og en god planprosess. Reinbeitedistriktene er også en viktig kilde til informasjon da de kjenner detaljene rundt bruken av området best. Arealbrukskartene for Gåebrien sijte og Saanti sijte er tilgjengelige i kilden (www.kilden.nibio.no). Kartene vil sammen med distriktsplanene danne et godt grunnlag for beskrivelse av deres driftsmønster og bruk av områdene. Distriktsplanene ligger på Statsforvalterens hjemmeside her:

<https://www.statsforvalteren.no/Trondelag/Landbruk-og-reindrift/Reindrift/Reindrift/Reindriften-iTrondelag/> Vi anbefaler kommunen å benytte seg av Landbruks- og matdepartementet sin planveileder i planprosesser. Veilederen er et nyttig verktøy for alle aktører som er involvert i arealplanleggingen som berører reindriftsområdene. Veilederen finnes her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/reindrift-og-plan-og-bygningsloven/id2846344/>

Klima og miljø

Før konkrete kart og bestemmelser foreligger er det vanskelig for oss å komme med konkrete merknader, men planprogrammet viser at kommunen vil gjøre utredninger og vurderinger i det videre arbeidet som er viktig i

Kommunedirektøren har utført konsekvensutredning.

Er fulgt opp i planforslaget.

miljøsammenheng. Vi oppfordrer kommunen til å innarbeide klima også i denne ordlyden. Nedenfor nevner vi en del forventninger og tanker om hva vi mener bør legges til grunn for det videre arbeidet. Planforslaget må ta hensyn til eventuelle miljøkvaliteter, deriblant biologisk mangfold, landskap og friluftsliv, støy, støv, forurensing, klima samt klimatilpasning. Dette gjelder både i og utenfor byggeforbudssonen langs sjø- og vassdrag - jf. plan- og bygningsloven § 1-8. Planen må vurderes etter prinsippene i §§ 8- 12 i naturmangfoldloven (nml.) av 2009, herunder samlet belastning, og at disse vurderingene holdes opp mot forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 i nml. Dette innebærer at konsekvensene for naturmangfoldet skal framgå av planbeskrivelsen, samt at vurderingen og vektlegging av prinsippene skal framgå av beslutningen.

Nasjonale føringer for miljøforvaltningen

Vi viser til Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, hvor det redegjøres for hva som skal følges opp i den kommunale planleggingen. Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom en offensiv klimapolitikk og forsvarlig ressursforvaltning er en av flere store utfordringer som nevnes i dette dokumentet og som vi står overfor. Dette skal fortrinnsvis løses på lokalt nivå, gjennom å bl.a. redusere klimagassutslipp og ivareta karbonrike arealer (deriblant myr). Dette gir kommunen en viktig rolle i å nå den nasjonale målsettingen om et bedre miljø. Bærekraftsmål nr. 13, 14 og 15 er særlig knyttet opp mot miljøforvaltningen og den langsiktige forvaltningen av naturmiljøet. Kommuneplanens arealdel er et viktig verktøy for å sikre en forsvarlig forvaltning av våre naturressurser i tråd med disse bærekraftsmålene, og det er i fasen kommunen nå er inn i, at man har anledning til å utgjøre en forskjell fra tidligere planer, ved å endre uheldige plangrep og styre kommunens arealforvaltning i en utviklingsretning som ligger innenfor disse bærekraftsmålene. Dette er avhengig av at kommunen skaffer til veie et godt kunnskapsgrunnlag. Dette bør inkludere eksisterende naturverdier og hva man har igjen av disse, hva som er gått tapt og hva som står i fare for å gå tapt om det ikke blir gjort grep. Vi oppfordrer kommunen til å ta en grundig gjennomgang av dette i forbindelse med planendringen og forankre dette i planprogrammet. Vi minner i den anledning om at 2021-2030 er FNs tiår for restaurering og tilbakeføring av natur. Etter det vi kjenner til, mangler det systematiske kartlegginger av naturmangfold eller så foreligger det kun eldre kartlegginger i store deler av kommunen. For å sikre et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag må områder som skal legges ut til nye utbyggingsformål kartlegges for arter og naturtyper. Økologiske funksjonsområder må inngå her og tilstanden på disse. Dette bør også gjøres for eksisterende byggeområder, slik at man får mulighet til å foreta justeringer som ivaretar naturmiljøet i større grad. Det er ikke tilstrekkelig å sjekke allerede kartlagte områder som ligger inne i Naturbase og Artsdatabanken. Arter skal registreres og legges inn i artskart. Eventuell rødlistestatus for registrerte arter skal oppgis. Kommunens viltkart kan være et godt utgangspunkt for leveområder for eksempel vadefugl, men for arter der leveområdene og hekke/ynglelokalitetene forventes å ha endret seg over tid, bør man gjøre nye

Er fulgt opp i planforslaget.

Følges opp på reguleringsplannivå.

undersøkelser og oppdaterte vurderinger. Fremmede arter i henhold til Artsdatabankens fremmedartsliste 2018 skal kartlegges og legges inn i artskart. Nye naturtypekartlegginger må følge NiN-systemet, slik at man også får en oversikt over områder som er kartlagt, men hvor det ikke er avdekt viktige naturverdier. Det bør også lages en tiltaksplan som sikrer en forsvarlig håndtering av fremmede arter, slik at disse ikke spres videre til andre områder. Eksempler på tiltak kan være tiltak for å ivareta storørrestammen i Selbusjøen, hvor det har vært etablert selektiv fiskesperre som hindrer gjedde å komme oppstrøms inn til gyteområdene i Tømra. Andre eksempler på tiltak kan være å rydde områder med arter som eksempel kjempespringfrø, tromsøpalme og andre fremmede plantearter.

Kartlegginger i offentlig regi

Miljødirektoratet kartlegger årlig områder der utbyggingspresset vurderes å være stort. Dvs. områder for utbygging av vei, kraft, bolig, næring, hytter, jordbruk og skogbruk osv. Sentrumsområder i forbindelse med kommuneplanarbeid er relevant i den sammenhengen. Statsforvalteren har tidligere år blitt tildelt oppdraget med å komme med innspill på aktuelle områder, bl.a. etter forslag fra kommunene. Kartleggingene gjøres etter NiN-metoden og finansieres av det offentlige. Kartleggingene for 2021 er allerede gjennomført, så kartleggingene det nå er snakk om er kartlegginger som skal gjennomføres neste år – dvs. sommeren 2022. Vi viser til kartleggingene som ble gjort tidligere ved Kyllø i anledning utbedringen av Kylløkrysset for transporter av vindturbiner opp til Stokkfjellet. Her ble det funnet et stort antall naturtyper av relativt god kvalitet på et lite areal. Naturtypene var primært knyttet til kulturlandskapet i Selbu, likt det som ligger på aksene Mebonden/Tømra. Det er registrert få naturtyper i kulturlandskapet i Selbu per i dag og naturtypene som er registrert er primært tilknyttet vassdrag. Dette tyder på at kunnskapsgrunnlaget er svakt og at det er et stort antall uregistrerte naturtyper, sett i sammenheng med at det ikke er kartlagte naturverdier i kulturlandskapet ellers. Det er i planprogrammet vist til at Selbu ønsker å prioritere aksene Mebonden/Tømra for videre utvikling. Kommunen vil gjennom en slik kartlegging få et økt kunnskapsgrunnlag allerede på kommuneplannivå og gjøre det mulig å se større utviklingstrekk i sammenheng med den helhetlige forvaltningen av miljøverdiene i og nært sentrumsområdene. Vi oppfordrer kommunen melde sin interesse til en slik kartlegging og anbefaler da til å justere planprogrammet, slik at man tar høyde for en mulig kartlegging i.a. sommeren 2022. Skal en slik kartlegging gjennomføres, anbefaler vi samtidig at strekningen fra Mebonden opp til Kyllø samt Vikvarvet inkluderes i kartleggingen.

Sørungen/Storlindsvatnet/Østrungen

Her er det, ifølge skogportalen på kilden.nibio.no, forekomster av eldre granskog (+160 år), spesielt i områdene rundt Sørungen. Her er det derfor stor sannsynlighet for å finne NiN-naturtypene «Gammel granskog med

gamle trær», «Gammel granskog med liggende død ved» og «Gammel granskog med stående død ved» - naturtyper i henhold til Miljødirektoratets instruks

2021(<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/februar-2021/kartleggingsinstruks---kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin2/>). Det er heller ikke utenkelig at det finnes en del truede og sjeldne arter tilknyttet den eldre skogen i området. Området er ikke særlig kartlagt fra før, og ikke etter NiN-metodikk. MiS-kartlegging er det heller ikke utført noe mye av i dette området. Om det finnes gamle setervoller her så er det også sannsynlig å finne varianter av naturtypene «Seminaturig eng» og «Semi-naturlig myr». Dette er også overførbart til området rundt Hersjøen, men med noe yngre granskog.

Børsjøen/selbuskogen/stråsjøen

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt for Stråsjøen. Det er her registrert flere truede arter, spesielt fugl. Det er også foretatt NiN-kartlegging her i 2021. Ellers så er det lite registrerte naturverdier i Børsjøen-Selbuskogen-området. Kan finnes lommer med gammel granskog, bekkekløfter og semi-naturlige naturtyper i forbindelse med gammel seterdrift.

Stranbyggfjellet/omegn

Strandbyggfjellet har kalkrik berggrunn. Det er derfor sannsynlig at det finnes naturtyper med kalkkrevende arter her, for eksempel kalkrike snøleier, rabber, fjellhei og lesider -naturtyper i henhold til Miljødirektoratets instruks 2021(<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/februar-2021/kartleggingsinstruks---kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin2/>).

Samordnet bolig-, areal og transportplanlegging

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal og transportplanlegging (SPR-BATP) skal legges til grunn for kommunens arealplanlegging. Dette er tema vi vil legge stor vekt på i vår vurdering av planen som kommer på høring. Vi anbefaler her at kommunen prioriterer fortetting i og rundt eksisterende grender, bygdesentrum og fritidsboligområder fremfor spredt utbygging og at man har som mål å unngå nye fradelinger gjennom dispensasjon. Arealeffektive løsninger som parkering under bakken må vurderes tatt inn som krav i områder hvor det skal fortettes og der bygningskonsentrasjonen er stor. Tilrettelegging for alternative transportformer til bil – bl.a. gjennom gang- og sykkel eller kollektivløsninger, parkeringskrav til sykkel og el-bil må også innarbeides i planens bestemmelser. Vi viser her bl.a. til rundskriv H-4/21 fra kommunal- og moderniseringsdepartementet datert 14. september 2021 om etablering av ladepunkter og ladestasjoner for elektrisk drevne kjøretøy (elbiler) og fartøy med batterielektrisk fremdrift – forholdet til plan- og bygningsloven mv. Som en del av det videre planarbeidet bør det også utarbeides en arealstatus og et arealregnskap for kommunen der status og behov for

Er fulgt opp i planforslaget.

nye byggeområder for bolig, fritidsbolig, næringsareal, deponi og masseuttak vurderes. Masseuttak og deponi er store inngrep som vi ser ofte reguleres i strid med gjeldende plan og som også bør sees i sammenheng med SPR-BATP. Her bør det føres et masseregnskap som bygger opp under behovet for tilføring/deponering av ulike typer masser og hvor, tilgjengelighet, eksisterende ressursgrunnlag sett opp mot fremtidig ressursgrunnlag, samt eventuelle fordeler/ulempene dette vil medføre på tvers av kommunegrensene. Dette bør også sees i sammenheng med store samfunnstiltak som eksempel vegbyggingsprosjekter, opparbeidelse av planavklarte næringsarealer evt. andre utbyggingsområder etc.	Er fulgt opp i planforslaget.
<u>Områder for spredt bebyggelse</u> Det er oss bekjent ikke avsatt områder for spredt bebyggelse i gjeldende kommuneplan. Det ønskes nå å sikre bygging og bosetting i grendene. Dette er det åpning for – jf. pbl. § 11-7 nr. 5 bokstav b), men bebyggelsens omfang, lokalisering og formål må være nærmere angitt i planen. Vi viser samtidig til ny veileder for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse i landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder datert mai 2020. Denne har til hensikt å klargjøre kommunens adgang til å etablere slike områder og må legges til grunn når kommunen nå etablerer områder for spredt bebyggelse. Når det kommer til fritidsbebyggelse, ønsker Statsforvalteren allerede nå å signalisere at nye områder utover det som allerede er godkjent i kommuneplanens arealdel vil være utfordrende i et klima- og miljøperspektiv, med bakgrunn i den betydelige tomtereserven som allerede er i kommunen.	Er fulgt opp i planforslaget.
<u>Naturområder på land og villmarkspregede områder</u> Vi viser til Miljødirektoratets nettsider om miljøets status i Norge (miljostatus.no). Her er det mye informasjon om tilstanden på naturen i Norge pr. i dag, noe som kan være nyttig og vil være relevant å legge til grunn for planarbeidet med kommuneplanens arealdel. Her går det bl.a. frem at 11,5 prosent av Norges areal er villmarkspreget. Det vil si natur som ligger fem kilometer eller mer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep. Arealbruk er den største påvirkningsfaktoren her. Vi anbefaler kommunen generelt å unngå inngrep som fører til en ytterligere innsnevring av disse områdene. Dette må vurderes ut ifra hva man har allerede i dag. Kommunen bør ha som målsetting å bevare disse på sikt. Villmarkspregede områder bør derfor innarbeides som et hensyn i planbestemmelsene for LNFR-områder i kommunen.	Er fulgt opp i planforslaget.
<u>Bygging i støyutsatte områder</u> Støy er en utfordring og det er gjennom kommuneplanen viktig at man kartlegger støyende virksomhet, områder utsatt for støy og støyfølsomme byggeformål, slik at man kan hensynta dette ved planlegging av	

støyfølsom bebyggelse. Stille områder bør også inngå her når kommunen ruller kommunepanen. Retningslinjene for støy, T-1442/21, må legges til grunn i det videre arbeidet og nye utbyggingsområder må ivareta hensynet til støy i den videre planleggingen gjennom planens bestemmelser og krav til utforming av ny bebyggelse – eventuelt plassering av ny støyende virksomhet. Dersom man ikke vet nok om støysituasjonen i området, anbefaler vi kommunen å legge inn bestemmelser om kartleggingskrav, slik at dette gir en forutsigbarhet overfor utbyggere. Sumstøy må også inngå i vurderingene rundt støy. Dersom det planlegges bebyggelse i gul sone, må dette markeres som unntaksområder og sikre avbøtende tiltak i bestemmelsene. Vi vil på generelt grunnlag anbefale kommunen å ikke planlegge i gul sone, men dette kan enkelte steder være nødvendig, eksempelvis i sentrumsområder hvor arealpresset er stort.	Er fulgt opp i planforslaget.
<u>Hensynet til vassdrag og klimatilpasning</u> Vår forventning i det videre planarbeidet er at vassdrag og vannforekomster blir hensyntatt og at kommunen søker aktivt etter tiltak som forbedrer det økologiske grunnlaget i og langs vassdragene/vannforekomstene. Det vil i fremtiden forventes mer nedbør og endret flommønster (jf. rapport fra miljødirektoratet M-1018-2018 om klimatilpasning). Vi anbefaler kommunen i den anledning til å gå gjennom nedbørsfelt og vurdere påvirkningsfaktorer på vassdrag og hvordan et endret klima vil kunne påvirke viktige naturområder eller byggeområder, slik at man hensyntar endrede flommønster og eventuell tørke. Myrsystem og kantsoner langs vassdragene er viktig i den sammenhengen for å sikre vannhusholdning til vassdragene og bidra til å gi vanntilgang under tørkeperioder og avdempe flom. Det bør videre vurderes gjenåpning/restaurering av vassdrag som tidligere er lukket, eller som er blitt endret på en slik måte at dette påvirker økologien i vassdraget negativt. Vi minner ellers om byggeforbudet langs vassdrag – jf. plan- og bygningslovens § 1-8 og at hensynene som ligger bak dette byggeforbudet må ivaretas i det videre planarbeidet. Avløp og forurensing til vassdrag må vies fokus i det videre arbeidet. Grøttemselva er et eksempel på vassdrag i Selbu som er påvirket av avrenning fra husholdninger og landbruksavrenning, hvor dette har betydning for vannkvaliteten. Dette må forventes å være en problemstilling også andre steder i kommunen og må avklares gjennom det videre utredningsarbeidet. Kommunen er forurensningsmyndighet i slike saker.	Er fulgt opp i planforslaget.
Helse og omsorg og Barn og unge Det skal utarbeides en langsiktig arealstrategi som grunnlag for arbeidet med kpa. Denne skal bestå av 10 punkter som skal forankres på øverste nivå i kommunen, og være egnet til å legge tydelige føringer for arbeidet med overordnet arealplanlegging i Selbu. Det er som et utgangspunkt anbefalt at arealstrategien finnes i samfunnsdelen, hvor den der kan ha en direkte tilknytning til ønsket tjeneste- og samfunnsutvikling. Gevinstene ved å ha en tydelig arealstrategi kan nok likevel hentes ut ved fremgangsmåten som Selbu velger. Da må den	Er fulgt opp i planforslaget.

være tydelig forankret i samfunnsdelens føringer. I tillegg til de fire prioriterte tema, vil vi anbefale at det også legges stor vekt på hvordan kommunen ved arealdisponeringen kan legge til rette for bærekraftig tjenesteyting og en arealbruk som fremmer folkehelse og barn- og unges oppvekstvilkår. Kommunen må selv vurdere hvilke områder/tema som skal prioriteres, men arealplanleggingen har en kraft i seg som i stor grad kan brukes til å påvirke samfunnsutvikling og innbyggernes livsbetingelser.

Universell utforming og tilgjengelighet:

Prinsippet om universell utforming er nedfelt i formålsparagrafen i plan- og bygningsloven og skal ivaretas i planleggingen. Det gir særlig grunn til oppmerksomhet på å sikre universell utforming av adkomstarealer og andre utearealer, både felles uteoppholdsarealer og offentlige uterom. Selv om mye knyttet til universell utforming, av spesielt bygninger, er sikret gjennom TEK 17, bør det for bevisstgjøring i den mer helhetlige planleggingen stilles krav i arealdelens bestemmelser. God tilgjengelighet handler like mye om plassering av ulike arealformål i forhold til hverandre, som den rent tekniske utformingen. Avstand mellom ulike arealformål er viktig for tilgjengelighet. Slik kan det skapes gode lokalmiljø med korte avstander mellom boliger, barnehage, skole, offentlig tjenesteyting og handel. Korte avstander til nærmiljøkvaliteter som grøntområder, mulighet for lek, idrettsanlegg, sosiale møteplasser og tilrettelagte muligheter for friluftsliv tilfører også viktige kvaliteter som bygger opp under kommunens arbeid med folkehelse og barn og unges oppvekstvilkår. De eldre er den største gruppen som har nytte av universell utforming, noe som gjør dette til et viktig element i arbeidet for et aldersvennlig samfunn. For bo- og nærmiljøkvalitetene er det stort sammenfall mellom hva som styrker folkehelsen og barn og unges oppvekstvilkår, og forhold som fremmer et aldersvennlig samfunn. Håndbok i aldersvennlige lokalsamfunn fra KS, kan anbefales for inspirasjon. Det finnes også en ny veileder om universell utforming i planleggingen. Den vektlegger at en status for universell utforming bør være tilgjengelig i arbeidet med kommuneplanen.

Boligsosialt arbeid:

Kommunen skal legge til rette for at befolkningens behov for boliger kan dekkes og er derfor den viktigste aktøren i det boligsosiale arbeidet. Gjennom arealdelen, samt områdeplaner og detaljreguleringsplaner, må kommunen ta en aktiv rolle og styre, slik at nye boliger tilpasses behovet. Kunnskapsgrunnlaget må være en oversikt over hvilke boliger det er behov for, slik at det kan bygges rett type boliger på rett sted og med gode nærmiljøkvaliteter. Dette ansvaret er tydeliggjort i forslaget til ny boligsosial lov og den nye strategien for det boligsosiale arbeidet. Alle trenger et trygt hjem. Gjennom bestemmelsene kan kommunen styre aktivt både boligtype, størrelse, utforming og andre kvaliteter. Kommunen oppfordres særlig til å vurdere hvordan utsatte grupper på boligmarkedet kan få sitt boligbehov dekket. Selv om det i dag ikke er mulig gjennom

Er fulgt opp i planforslaget.

Er fulgt opp i planforslaget.

Er fulgt opp i rapport om arealregnskap for bolig

Er fulgt opp i rapport om arealregnskap for bolig

bestemmelsene å reservere boliger for bestemte grupper, kan utformingen være et virkemiddel. En inngående oversikt over boligbehovet er et nødvendig grunnlag for arbeidet med arealdelen. Planprogrammet utdyper ikke temaet, men boligbehovet er et viktig kunnskapsgrunnlag for arbeidet med arealdelen. <u>Folkehelse:</u> Arealplanleggingen er det viktigste verktøyet i kommunens folkehelsearbeid. De fysiske omgivelsene er arenaen for befolkningens liv og styrer adferd og valg i hverdagen. Særlig er muligheter for hverdagsaktivitet og sosial kontakt med andre noe som bør prioriteres, og arenaer for kultur og idrett samt andre sosiale møteplasser er viktige i stedsutviklingen. Også for andre folkehelse tema er arealdelen et svært viktig verktøy. Grønnstruktur i og rundt boligområder og større rekreasjonsområder/friluftsområder kan gjennom arealdelen gis beskyttelse mot nedbygging, samt utvikles. Den overordnede arealplanleggingen er den beste arenaen for å se sammenhenger, etablere korridorer og sikre tilstrekkelig omfang. <u>Spredte boliger og fritidsboliger:</u> Kommunen har etter helse- og omsorgstjenesteloven plikt til å yte nødvendige tjenester til alle som oppholder seg i kommunen. Dette kan gi grunn til å unngå spredt bygging av fritidsboliger og i stedet samle disse i felt, og med minst mulig avstand til base for tjenesteyting. For boliger kan en tilsvarende strategi bidra til å lette tjenesteytingen også for hjemmeboende innbyggere i kommunen. I den grad det åpnes for spredt boligbygging, kan kommunen med fordel ha retningslinjer som kan gi momenter å vurdere før det gis tillatelse. Da bør det inngå om det er trafiksikre ferdselsårer for myke trafikanter, avstand til skole og barnehage, tilgang til sosiale møteplasser og idrettsanlegg, solforhold og om det er enkel adkomst til friluftsmuligheter. Samfunnssikkerhet På overordnet plannivå har planmyndigheten god mulighet til å se farer og behov for sikringstiltak i et helhetlig perspektiv. Kommunen skal i kommuneplanens arealdel gi et godt oversiktsbilde over hva som er de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene knyttet til arealene i kommunen. Videre er det viktig å avklare hensynet til samfunnssikkerhet tidlig i planprosessen for å hindre videre ressurskrevende planlegging som likevel ikke lar seg realisere. Kommuneplanen skal gi rammer og retningslinjer for nye utbyggingsformål og fremtidig arealbruk. Disse bør være forutsigbare når det foreslås områder for fremtidig utbygging, slik at risiko- og sårbarhetsforhold kan vurderes. Krav om ROS-analyse gjelder alle planer for utbygning iht. plan- og bygningsloven § 4-3. I kommuneplanens arealdel skal derfor ROS-analyse gjennomføres. Forskrift om konsekvensutredning stiller videre krav til bruk av ROS-analyse som metode når samfunnssikkerhet skal vurderes. Analysen skal danne grunnlag for videre	Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget.
--	---

arealplanprosesser på alle nivå, og skal inngå som en av forutsetningene for arbeidet med kommuneplanen. I ROS-analysen skal risiko og sårbarhet vurderes med sannsynlighet og konsekvens. Det skal videre gjøres en vurdering av både eksisterende risiko knyttet til arealene i seg selv, og hvordan en utbygging kan påvirke risikobildet. ROS-analysen benyttes til å vurdere om aktuelle områder er egnet til utbygging, eller om andre områder må vurderes. Dersom det ikke er krav om reguleringsplan må ROS-analysen vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som er av betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, samt om utbyggingen kan medføre endringer i risiko- og sårbarhetsforhold. Det vil være relevant å bruke kommunenes helhetlige ROS-analyse som del av grunnlagsmaterialet i arbeidet med samfunnssikkerhet i kommuneplanens arealdel. Videre er det viktig å benytte de verktøyene som er relevante i plan- og bygningsloven for å sikre at hensyn til samfunnssikkerhet blir ivaretatt. Eksempler på dette er hensynssoner, planbestemmelser og arealformål. Kjente faresoner bør markeres som hensynssoner i plankartet, og det skal da knyttes særlige bestemmelser til tiltak i slike områder. Naturfarer som flom og skred kan være sentralt i kommunens risikobilde knyttet til arealdisponering. I tillegg er det også relevant å vurdere eventuelt virksomhetsbasert risiko som kan påvirke arealbruk, som f.eks. ulykker/utslipp knyttet til industri, brann, og naturrisiko som skogbrann. Videre er det viktig at kommunen vurderer hvordan endringer i klimaet vil påvirke sårbarheten i kommunen. Eksempler på dette kan være ekstrem vind, intense nedbørperioder mm., med vurderinger av konsekvenser og aktuelle tiltak. Iht. statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (SPR) må kommuneplanens arealdel brukes aktivt for å oppnå en samlet arealdisponering som ivaretar hensynet til et klima i endring. Videre sier SPR at det i planprogrammet skal gjøres en vurdering av om hensynet til et endret klima innebærer behov for oppheving eller revisjon av gjeldende reguleringsplaner. Hvordan hensyn til samfunnssikkerhet skal ivaretas i arealplanlegging er beskrevet i DSB sin veileder Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging (2017). Se også sjekkliste i vedlegg 5 for eksempler på uønskede hendelser og lenker til nyttig regelverk. Videre påpeker KMDs «Rundskriv H5/18, Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling» at hensynet til samfunnssikkerhet skal være førende for arbeidet med kommuneplanens arealdel og viser hvordan hensynet til samfunnssikkerhet kan ivaretas i slike planer.

Er fulgt opp i planforslaget.

Trøndelag fylkeskommune

Folkehelse

Kommentarene fra folkehelse er knyttet til medvirkningsprosessene i arbeidet med ny KPA og boligpunktet i den langsiktige arealstrategien.

Medvirkning og innbyggerinvolvering

Betydningen av medvirkning og innbyggerinvolvering i planarbeidet er viet god plass, men vi tenker at detaljeringsgraden på typen medvirkning kan tydeliggjøres i planprogrammet - som ved å beskrive mulige metodiske tilnærminger til ulike målgrupper. Planprogrammet beskriver at mye av medvirkningen skal skje ved kunngjøringer og høringsinnspill. Det er grunn til å minne om at informasjon og høringer er nederste trinn i den såkalte «medvirkningstrappa», og sannsynligvis ikke det som gir noen reell innflytelse. Medvirkningen bør være representativ, som andre demokratiske ordninger. Derfor er det viktig å ikke bare høre de ressurssterke, med engasjement for saken, sin stemme, men rette en ekstra innsats mot de som sjelden blir hørt slik at de får medvirke i arbeidet med å gjøre stedet de bor på til et godt sted å bo og leve i. Kommunen må involvere alle innbyggerne - på deres arenaer. Det kan være alt fra barnehage og skole til pensjonistgruppa og kafehjørnet på lokalbutikken. Ikke alt kan favnes i innspillskjemaet, så det må være rom for muntlige innspill på annen måte. Vi vil særlig trekke fram verdien av barn og unges medvirkning. Barn og unge har ikke de samme formelle og uformelle kanalene for å medvirke og påvirke som voksne, men er en viktig stemme i den lokale samfunnsutviklingen - og trenger sine arenaer for å komme med sine innspill. Selbu er, gjennom Værnesregionen, med i «Program for folkehelsearbeid i Trøndelag barn og unge». Der har det blitt brukt flere ulike medvirkningsprosesser som en kan dra nytte av også i arbeidet med arealplanen. Vi anbefaler derfor god bruk av folkehelsegruppa for å ivareta medvirkningsaspektet for alle aldersgrupper i lokalsamfunnet. Arealplanlegging har stor betydning for at steder blir gode å bo og leve i – og derved også bra for folkehelsa.

Arealstrategi for bolig

Spredt bosettingsstruktur byr på utfordringer som eksempelvis mer biltransport og større arealbruk per innbygger. Det gir med stor sannsynlighet økte kostnader for kommunale tjenester som bygging og vedlikehold av veg, vann og avløp, renovasjon, hjemmehjelp og omsorgstjenester, skoleskyss med flere. En «bygdefortetting» virker derfor fornuftig -også for folkehelsa. Hvor boligen ligger har betydning for mulighetene for sosialt fellesskap, tjenester, butikker, tilgang til naturopplevelser og kollektivmuligheter. Selbu har som alle andre kommuner en voksende gruppe med eldre. For at flere eldre skal klare seg mest mulig selv og kunne motta tjenester i egen heim må boligen være fysisk tilgjengelig, og det må være lett å komme til og fra egen

Er fulgt opp i planforslaget.

Er fulgt opp i planforslaget.

Er fulgt opp i planforslaget.

bolig og til andre viktige samfunnsfunksjoner som lokalbutikk, helsetjenester og kulturtilbud. Erfaring viser at en strategisk lokal «sentrumssatsing» på bygda motvirker sosial isolasjon og ensomhet blant eldre som tidligere bodde langt fra tettsteder. Boligens utforming – og omgivelsene omkring er en viktig brikke for å kunne leve et selvstendig godt liv. Universell utforming bør derfor nevnes tydeligere også i planprogrammet, som en grunnleggende forutsetning i arealplanleggingen. Et bredt og variert boligtilbud tilpasset ulike grupper i befolkningen – og som fremmer en god blanding av alle aldersgrupper kan gjøre små steder mer attraktive. For eksempel kan flere utleieboliger gi nye etableringsmuligheter - og etter hvert permanente tilflyttere.

Friluftsliv

Muligheter for å drive friluftsliv er et velferdsgode som skal sikres i befolkningen, som et bidrag til livskvalitet, trivsel, bedre folkehelse og bærekraftig utvikling. Det er mindre sosial ulikhet i deltakelse i friluftsliv enn i annen form for fysisk aktivitet (HUNT3). Allemannsretten gir alle nordmenn rett til å ferdes fritt i utmark. Retten gir imidlertid ingen garanti mot omdisponering til andre formål. Trøndelag fylkeskommune er regional friluftslivsmyndighet, og vil minne om at det er press på arealene også i Selbu, både fra nye vindmølleparker, hytte- og veibygging. Inngrepsfrie områder reduseres. Det er forventet en befolkningsøkning i Trøndelag, og slik er det viktig å ta vare på både eksisterende og ikke minst framtidige friluftsområder. For å kunne sikre verdifulle friluftsområder, og planlegge nye, er det nødvendig å ha kunnskap om hvor de ligger. Det er derfor igangsatt et arbeid med å kartlegge og verdsette friluftsområdene i kommunene i Trøndelag. Temakartene vil være et godt grunnlag for å unngå nedbygging av viktige friluftsområder, og for å planlegge nye. De vil også være nyttige verktøy når kommunene skal utarbeide planer for sammenhengende sti- og løypenett, se Prosjekt for friluftslivets ferdselsårer. Når kommunen planlegger sti- og løypenett er det viktig å tilrettelegge for ulike brukergrupper, sikre gode forbindelser mellom boliger og friluftsområder og mellom ulike friluftsområder, også når forbindelsene går mellom flere kommuner. Frivillige organisasjoner er sentrale bidragsytere når det gjelder tilrettelegging for ulike friluftslivsaktiviteter. Det er derfor viktig at kommunene som arealplanmyndighet har tidlig og tett dialog med relevante friluftslivsaktører og lokale lag og foreninger for å i fellesskap sikre god forvaltning av naturgrunnet for friluftslivet. Mange friluftslivsaktiviteter berører områder i flere kommuner slik at samarbeid på tvers av kommunegrensene også er nødvendig for å oppnå gode løsninger. Vi minner om Selbu kommunes ansvar for de nasjonale pilegrimsledene. Det kan se ut som det planlegges nye næringsareal ved Granby, noe som vil kunne få negative konsekvenser for pilegrimsvandrerne. Fra 2015 ble det mulig for kommunene å opprette snøscooterløyper for fornøyleskjøring. Selbu kommune har gjennom flere runder utvidet det kommunale snøscooterløypenettet for fornøyleskjøring. Friluftslivet risikerer å bli skadelidende når snøskuterløyper er etablert, ikke minst som følge av eventuell ulovlig kjøring med utspring i løypene. Det er et viktig nasjonalt mål å skjerme natur- og friluftslivsinteresser mot unødvendig støy og andre belastninger ved

Er fulgt opp i planforslaget.

motorisert ferdsel. Det betyr at kommunen ved fastsetting av løypene skal ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet. Vi vil her minne om formålet med motorferdselloven, som ut fra et samfunnsmessig helhetssyn skal regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen. Kommunene bør derfor holde store, sammenhengende vinterfriluftsområder frie for snøskuterløyper. Utforming av traséer og bestemmelser ved fastsetting av forskrift om løypenett for snøscooter bør også ta sikte på å redusere konfliktnivået i forhold til allmenne friluftsinnteresser. Vi støtter derfor initiativet fra Selbu kommune om å revidere oversikten over kartlagte og verdsatte friluftslivsområder, -med særlig vekt på vinterfriluftslivet.

Kulturminner nyere tid

I gjeldende kommuneplanens arealdel ønsker kommunen å ta hensyn til kulturminner og kulturmiljøer: 5.1 Byggeskikk b Ved utforming av nye bygninger, ombygging av eksisterende bygg og andre bygningsog anleggsmessige tiltak skal det i kulturlandskapsområder og i kulturmiljøer med bestående bygninger av historisk og antikvarisk verdi, utvises spesiell aktsomhet med tanke på å få til god tilpasning til byggeskikk og landskapskvaliteter. På lik linje med naturverdier bør alle bevaringsverdige kulturmiljøer konkret avklares som et mål i planprogrammet. Dette vil gjelde identifisering og verdisetting av prioriterte historiske områder og steder som et grunnlag for arealer som behøver særlig vern. Kulturminneplanen som kommunen er i gang med å utarbeide, bør bli et aktivt kunnskapsgrunnlag og verktøy til å fremme de mest verdifulle lokalt viktige kulturmiljøene i Selbu, særlig som ressurs for friluftsliv i et folkehelse- og stedstilhørighetsperspektiv. Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022-2030 har utpekt to viktige historiske regionale miljøer i Selbu kommune. Hensynsone bevaring kulturmiljø bør bli et tema allerede i planprogrammet.

Kulturminner eldre tid - automatisk fredete kulturminner Kommuneplanen skal være et godt og viktig verktøy for forvaltning av kulturminner. Den er et nyttig redskap for å fastholde en arealpolitikk der ulike samfunnshensyn er vurdert. Dette inkluderer at vernehensyn er vurdert med sikte på å oppnå best mulig løsning for samfunnet og den enkelte. I en tid der detaljprosjekteringen i økende grad er styrt av utbyggingsinteresser knyttet til enkeltprosjekter, vil den overordnede planen få en stadig mer avgjørende rolle. Vi er godt fornøyd med å bli trukket tidlig inn i prosessen. Ifølge retningslinjer fra Miljøverndepartementet bør kulturminner og kulturmiljøer brukes og forvaltes slik at verdiene i dem bevarer og aktiviseres som et bidrag til en bærekraftig utvikling. Dette innebærer at kulturminnene og -miljøene skal gi premissene for bruk av arealer og ulike utbyggingstiltak. For at dette skal kunne skje må det finnes lett tilgjengelige registre og opplysninger om de av kulturminnene som hittil er registrert. Vi vil oppfordre til at det innarbeides som fast rutine at et digitalt sektorkart for kulturminner legges til grunn ved all planlegging. Den nasjonale kulturminnebasen Askeladden gir

Er fulgt opp i planforslaget.

Er fulgt opp i planforslaget.

en oppdatert status for registrerte automatisk fredete kulturminner i kommunen. En publikumsversjon av Askeladden er tilgjengelig her [Hjem - Kulturminnesøk \(kulturminnesok.no\)](http://Hjem-Kulturminnesøk(kulturminnesok.no)) men man kan også ta kontakt med Riksantikvaren sentralt for tilgang. I tillegg er det mulig å laste ned Askeladden som VMS fra GeoNorge WMS - Tjenestestatus - Geonorge En må imidlertid være oppmerksom på at Askeladden ikke kan oppfattes som en fullstendig oversikt over kommunens kulturminneressurser. Det er heller et uttrykk for nåværende kunnskapsstatus. Endret kunnskap og nye registreringsmetoder gjør at det stadig blir gjort nye funn. Med utgangspunkt i usikkerheten med hensyn til hvor synlige og skjulte automatisk fredede kulturminner (fra før 1537) finnes, må fylkeskommunen ta forbehold om arealbruken når det gjelder slike. Trøndelag fylkeskommune presiserer derfor at det ved denne uttalelsen ikke gis samtykke til arealbruken. Dette gjør at de enkelte reguleringsplaner må sendes fylkeskommunen som høringsinstans for behandling og uttalelse. Mange kommuner behandler først forslag til reguleringsplaner etter at det foreligger en kulturminnefaglig vurdering fra fylkeskommunen. Trøndelag fylkeskommune har gode erfaringer med denne fremgangsmåten. Gjennom denne praksisen kommer kulturminnevernet inn i et tidlig stadium av planprosessen, og kan være med å sette premissene for arealutnyttelsen innenfor et planområde. Eventuelle konflikter ryddes dermed av veien tidlig. Vi ber derfor om at det tas kontakt med kulturvernmyndighetene så tidlig som mulig i de ulike planprosesser.

Fylkeskommunen som vegeier

Støy og støv tilknyttet fylkesveg

Ifølge Miljødirektoratet er støy i dag det miljøproblemet som rammer flest mennesker i Norge. Støy er et stort folkehelseproblem som må tas alvorlig. Den største kilden til støy i Norge kommer fra vegtrafikk. Transportåren gjennom kommunen er fylkesvegnettet. Fylkeskommunen er som vegeier ansvarlig for at all nybygging langs fylkesvegene ivaretar hensynet til støy i utbygging av støyfølsomme bygninger. Det samme gjelder hensynet til støv. Ved planlegging av nye områder til støyfølsom bruk må støy legges som et premiss. Ny bebyggelse bør etableres slik at det blir god bo- og brukskvalitet for beboerne. Det samme premisset gjelder for etablering av støyvirkosom aktivitet som eksempelvis næringsområder. Vi gjør i denne sammenheng kommunen oppmerksom på at ny versjon av retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442:2021) trådte i kraft den 11. juni 2021.

Boligformål

Vi minner om Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, som må legges til grunn ved utarbeiding av ny kommuneplan, og lokalisering av nye områder for boligbebyggelse. Målet må være i størst mulig grad å fortette i områder med gang/sykkelavstand til skole og andre sentrumsfunksjoner. Nye boligområder må sees i sammenheng med skoleveg og tilbud for myke trafikanter. Som eier og forvalter av

Er fulgt opp i planforslaget.

Er fulgt opp i planforslaget.

fylkesveg, mener Trøndelag fylkeskommune det er svært positivt at Selbu kommune vil vektlegge følgende kriterier ved vurdering av nye boligområder: - Gang- og sykkelavstand til lokale tilbud - Trygg skoleveg - Lite utsatt for støy og annen forurensning - Tilgang på offentlig infrastruktur <u>LNF(R) – spredt bolig</u> Fylkeskommunen mener det er positivt at kommuneplanen vil legge til rette for å holde liv i grendene. En tilrettelegging for spredt bolig vil også opprettholde mangfold i boligmarkedet, hvilket på mange måter er positivt. Vi ønsker likevel å være tidlig tydelig på at det også kan medføre store ulemper å utarbeide en KPA som i for stor grad legger til rette for spredt boligbebyggelse. Vi ønsker å utdype dette i det følgende. <u>Spredt bolig - nasjonale føringer</u> Først minner vi om at utbredt ny bosetting langt fra skole og sentrum vil være i strid med Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, ettersom bosetting langt fra skole og sentrum vil innebære at det meste av ferdsel til og fra hjemmet vil skje med bil. I henhold til klimaforliket er det et mål at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Dette er i mange spredt-områder utfordrende å legge til rette for. <u>Spredt bolig - trafiksikkerhet</u> I områder langt fra sentrum er det ofte begrensede tilbud for myke trafikanter. Skoleelever så vel som andre fotgjengere og syklister må i disse områdene ferdes langs med eller på tvers av offentlig veger som ikke er tilpasset denne trafikantergruppen, på veg til skole/skolebuss, sentrum, fritidsaktiviteter m.m. Dette er svært trafiksikkerhetsmessig uheldig. Omtrent 100 mennesker har omkommet og 600 mennesker blitt hardt skadd som følge av trafikkulykker hvert år de seneste årene. Statistikken viser at en stor andel av de hardt skadde og drepte i trafikken er myke trafikanter. I tillegg vet vi at det er et stort antall skader som ikke fanges opp av ulykkesstatistikken. Statistikken viser også at mange ulykker er avkjørselsrelaterte, og at antall ulykker øker med økt antall avkjørsler langs en vegstrekning. I Nasjonal transportplan 2018–2029 er det et langsiktig mål om 0 hardt skadde og 0 drepte i trafikken. Som en del av arbeidet for å få tallene ned mot null, er det satt noen delmål, herunder at det skal være maksimalt 500 omkomne og hardt skadde i 2024, og maksimalt 350 i 2030. Dette innebærer en halvering av ulykkestallene i løpet av de neste ti årene. Nullvisjonen med de nevnte delmålene er et felles fundament for trafiksikkerhetsarbeidet, og ansvaret ligger hos vegmyndighetene,	Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget.
---	---

departementet, politiet og organisasjoner som Trygg trafikk, men også hos kommunale myndigheter og hos hver enkelt. En viktig del av arbeidet med å nå nullvekstmålet er dermed gjennom kommunal planlegging. Kommuneplanens arealdel er et viktig grunnlag for arbeidet. Fylkeskommunen ber derfor Selbu kommune om å tillegge trafiksikkerhet og nullvisjonen stor vekt ved vurdering av områder som kan være aktuelle for spredt bolig. Økt bosetting i områder langt fra skole og sentrum, uten trafiksikre tilbud for myke trafikanter og uten muligheter for å anlegge adkomst via eksisterende avkjørsler fra fylkesveg, bør i størst mulig grad begrenses.

Spredt bolig - samfunnsøkonomi

Fylkeskommunen erfarer at utbyggere/beboere og/eller kommunen i etterkant av et vedtatt eller etablert boligområde, ofte søker om midler til utbygging av gang- og sykkelveg, bussholdeplasser og sikringsareal for skoleskyss og økonomisk støtte til skoleskyss. Fylkeskommunen har store økonomiske utgifter knyttet til skoleskyss, og det er svært begrenset med midler tilgjengelig til etablering av nye gang- og sykkelveger og holdeplasser. Dersom det åpnes opp for spredt boligbebyggelse innenfor enkelte LNF(R)- områder, kan det ikke påregnes at fylkeskommunen kan avsette midler til etablering av nye gang- og sykkelforbindelser eller andre trafiksikkerhetstiltak som blir spilt inn som behov ved bosetting i området.

Fritidsbebyggelse

Fylkeskommunen mener det er svært positivt at Selbu kommune vil samle hyttebyggingen i utvalgte områder.

Delstrategi for veg

Trøndelag fylkeskommune ber om at delstrategi for veg, for perioden 2019-2030 tas inn som en del av rammeverket for planarbeidet.

Vannforvaltning

Alle inngrep eller aktivitet som kan påvirke vassdrag skal legge vannforskriften til grunn. Vannforskriften § 4 slår fast at «tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand [...]». Vannforskriften er hjemla i plan- og bygningsloven som gjør planmyndigheten, altså kommunen, ansvarlig for forvaltning av vannforekomstene. I henhold til vannforskriften er det utarbeidet en Regional vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram. Gjeldende vannforvaltningsplan går fra 2016-2021 hvor miljømålet skal være nådd innen utgangen av 2021. Gjeldende vannforvaltningsplan er under revidering og vil gjelde fra 2021-2027. Absolutt siste frist for å nå fastsatt miljømål om god økologisk og god kjemisk tilstand er innen utgangen av 2033. Vi kan ikke se at vannforvaltningsplanen er listet opp under regionale dokumenter. Dette bør gjøres. God

Er fulgt opp i planforslaget.

miljøtilstand i vassdrag er viktig for det biologiske livet i bekker, elver og innsjøer samt kystvann. God og nok vann, legger grunnlaget for hvordan mennesket kan utnytte ressursen til energi, matproduksjon, drikkevann, høsting og rekreasjonsverdi mm. I tillegg er det ressurs- og kostnadsbesparende. Med rent nok vann vil det eksempelvis ikke være nødvendig med like mange rensetrinn på drikkevannet dersom vannforekomsten har god økologisk tilstand. Videre er bruk av bærekraftige løsninger for overvannshåndtering mindre kostnadskrevende fordi avløpssystemet blir av belastet, infrastrukturen blir ikke like skadet ved episoder med styrt regn og overvannet blir renset før det når vassdraget. Det er derfor viktig å legge vassdraget som premiss i arealplanleggingen. Fylkeskommunen mener følgende prinsipper må legges til grunn i det videre planarbeidet: - Lukking av vassdrag med årssikker vannføring er forbudt. Ved nødvendig kryssing av vassdrag skal vassdragets naturlige bredde og -bunn legges til grunn for valgt løsning og utforming av anlegg (bru/kulvert). Det brukes store ressurser på tiltak for å rette på tidligere inngrep og virkninger på vassdragsmiljøet, der gjenåpning av bekker er et viktig tiltak. Naturlige eller naturhermende (ved restaurering) åpne vassdrag med kantvegetasjon er viktig for biologisk mangfold, selvrensing mht. forurensning, klimatilpasning, sikkerhet og rekreasjon. Åpne bekker med vassdragsmiljø har naturlig evne til nedbryting og opptak av partikler og slam, næringsstoffer og sykdomsfremkallende bakterier fra avløp. Denne evnen til selvrensing forsvinner i lukkede vassdrag. Streng forvaltningspraksis er avklart på departementsnivå for å unngå lukking av vassdrag. Det må ev. særskilt begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger velges bort, se «Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning» (2018). - Generell byggeforbudssone på et konkret antall meter, anbefalt 50–100 m, målt fra kyst-, elve- og bekkkant. Bakgrunnen er den sammensatte negative påvirkningen bygg og anlegg har tett på vassdragsmiljø, og motsatt (flom og erosjon). Brudd og lekkasjer på avløpsledninger langs vassdrag vil erfaringsvis og over tid kunne medføre forurensning, og ny etablering eller erstatning av ledningsnett vil erfaringsvis medføre langvarig negativ effekt på vassdrag og miljø siden det graves og gjøres inngrep i og nært vassdraget med bunn, og bredder med naturlig vegetasjon. - Langs vassdragene skal det opprettholdes eller utvikles en naturlig vegetasjonssone på minst 10 meter bredde på hver side målt fra vassdragsbredden ved normalvannstand/-vannføring. Kantvegetasjon langs vassdrag er svært viktig og nødvendig for livet i vann og på land, ved næringsomsetning, skygge og som skjul og leveområde for en rekke arter. Trær demper flom gjennom opptak av vann (flere hundre liter i døgnet), bremser eller fanger opp nedbør, binder jorda og gjør jorda mer porøs slik at mer av nedbøren går ned i bakken samt at naturlig vegetasjon tar opp organisk materiale og skadelige stoffer som	Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget. Er fulgt opp i planforslaget.
--	--

tungmetaller. Nærøysund kommune skal beskytte kantvegetasjonen langs vassdrag gjennom all planlegging etter plan- og bygningsloven. - Vi minner om nasjonale føringer som kom i mars 2019 om krav til at alle anlegg skal oppfylle forurensningsforskriftens rensekrav. Rundskrivet sier at kommunene skal gi pålegg om tiltak for anlegg som ikke overholder rensekrav i tillatelser etter 1.1.2007, og iverksette tiltak slik at utslipp etablert før 1.1.2007 renses i tråd med rensekravene i forurensningsforskriftens kapittel 12 og 13. Innsatsen skal prioriteres i nedbørfelt til vannforekomster som er påvirket av avløpsvann og som har dårligere enn god tilstand og/eller har viktige brukerinteresser. Dette er et viktig moment med hensyn til særlig fritidsbebyggelse og spredt bebyggelse som ikke kobles på kommunal avløp. Avrenning fra spredt avløp er en av de største forurensningskildene til vannforekomster i Trøndelag.	Er fulgt opp i planforslaget.
Innlandsfisk Fylkeskommunen har forvaltningsansvaret for høstbare arter av innlandsfisk. Dette innebærer bl.a. å ivareta innlandsfisk og leveområdene til de aktuelle artene i planarbeid. Vi ber om at planarbeidet tar hensyn til bestandene av innlandsfisk og at det ikke planlegges tiltak som kan medføre forringelse av produksjonsmulighetene for fisk uten at det foreligger nødvendige avklaringer eller tillatelser fra Trøndelag fylkeskommune. Næring I henhold til planprogrammet skal arbeidet med revidert arealplan bidra til å sikre en positiv utvikling for næringslivet i kommunen. Kommunen har arbeidet med en langsiktig arealstrategi som er tatt inn i planprogrammet. Strategien er retningsgivende og skal benyttes som utgangspunkt i arbeidet med revidert arealplan. Hensynet til næring, industri og råstoffutvinning er tatt inn som et eget punkt i arealstrategien. Vi mener at hensynet til eksisterende næringsliv og nye virksomheter blir godt ivaretatt hvis punktene i arealstrategien legges til grunn som retningsgivende i arbeidet med revidert arealplan.	Er fulgt opp i planforslaget.